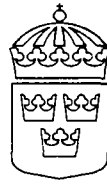

Socialutskottets betänkande

1989/90:SoU19

Forskning inom socialdepartementets
verksamhetsområde

1989/90
SoU19

I betänkandet behandlas *dels* förslag som regeringen lagt fram i proposition 1989/90:90 om forskning avsnitt 14 (socialdepartementet), *dels* motioner som rör forskningsfrågor inom utskottets beredningsområde. Vidare behandlas regeringens förslag i proposition 1989/90:100 bil. 7 (socialdepartementet) om anslag för budgetåret 1989/90 under avsnitten A 2 och E 10.

Proposition 1989/90:90 i övrigt behandlas i huvudsak av utbildningsutskottet i betänkandet 1989/90:UbU25.

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker i betänkandet regeringens förslag att delegationen för social forskning och delegationen för invandrarforskning ombildas till ett socialvetenskapligt forskningsråd samt förslagen till medelsanvisningar till det nya forskningsrådet, till utredningar och till SBL, alla under femte huvudtiteln. Utskottet tillstyrker vidare de riktlinjer för resursförstärkningar för budgetåren 1991/92 och 1992/93 som angetts för det socialvetenskapliga forskningsrådet.

I anslutning till den här aktuella delen av propositionen behandlas ett sextiotal motionsyrkanden om bl.a. olika insatser på forskningens område. Med anledning av en motion (c) om behovet av en ny levnadsnivåundersökning, uttalar utskottet att en sådan undersökning skulle vara av stort värde, bl.a. för forskningen på det sociala området. Utskottet förutsätter att en ny levnadsnivåundersökning helt eller delvis kan finansieras av det socialvetenskapliga forskningsrådet. Vad utskottet anfört föreslås riksdagen ge regeringen till känna.

Övriga motionsyrkanden avstyrks. Ett tjugotal reservationer och två särskilda yttranden har anmälts. Utskottet gör av eget initiativ ett uttalande om det angelägna i ett svenskt deltagande i det internationella s.k. HUGO-projektet. Vad utskottet anfört föreslås riksdagen ge regeringen till känna.

Proposition 1989/90:100 bil. 7

Regeringen har under femte huvudtiteln punkterna A 2 och E 10 föreslagit riksdagen

att till *Utredningar m.m.* (A 2) för budgetåret 1990/91 anvisa ett reservationsanslag på 32 340 000 kr.,

att till *Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter* (E 10) för budgetåret 1990/91 anvisa ett förslagsanslag på 47 447 000 kr.

Proposition 1989/90:90

Regeringen har i avsnitt 14 (socialdepartementet) i propositionen föreslagit

att riksdagen under reservationsanslaget *Utredningar m.m.* (A 2) för budgetåret 1990/91 anvisar 1 000 000 kr. utöver vad som föreslagits i prop. 1989/90:100 bil. 7,

att riksdagen godkänner att delegationen för social forskning samt delegationen för invandrarforskning ombildas till ett socialvetenskapligt forskningsråd,

att riksdagen till *Socialvetenskapliga forskningsrådet* (A 3) för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 58 526 000 kr,

att riksdagen godkänner de riktlinjer för resursförstärkningar för budgetåren 1991/92 och 1992/93 som angetts,

att riksdagen under förslagsanslaget *Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter* (E 10) för budgetåret 1990/91 anvisar 4 500 000 kr. mindre än vad som föreslagits i prop. 1989/90:100 bil. 7.

Motioner

Motioner väckta med anledning av proposition 1989/90:90

1989/90:So30 av Bertil Persson m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett WHO-universitet i medicinsk teknologi.

Motiveringen återfinns i motion Ub39.

1989/90:So31 av Gullan Lindblad och Birger Hagård (båda m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av årliga anslag till forskning om amalgam och andra dentalmaterial så att det av socialstyrelsen framlagda tvärsektoriella forskningsprogrammet kan genomföras under den avsedda fyraårsperioden,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av gemensam nordisk forskning kring amalgam och andra tandfyllnadsmaterial.

1989/90:So32 av Karin Israelsson (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om missbruksforskningens ställning i det nya socialvetenskapliga rådets verksamhet.

1989/90:So33 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen med avslag på proposition 1989/90:90 i denna del beslutar att delegationen för social forskning och delegationen för invandrarforskning ombildas till nytt socialvetenskapligt forskningsråd enligt de riktlinjer som anförts i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inriktningen av forskningen på det sociala området,

3. att riksdagen beslutar att hos regeringen hemställa om förslag om inrättande av särskilt tvärvetenskapligt forskningscenter i Uppsala i enlighet med vad i motionen anförts,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskning kring demens och andra åldersrelaterade sjukdomar,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel och inriktning av forskningen inom området etik i vården,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fortsatt forskning på aids- området i enlighet med vad i motionen anförts,

7. att riksdagen beslutar anvisa till socialvetenskapliga forskningsrådet för budgetåret 1990/91 ett i förhållande till regeringen förhöjt reservationsanslag med 2 000 000 kr. om totalt 60 526 000 kr. i enlighet med vad i motionen anförts.

1989/90:So34 av Erkki Tammenoksa och Catarina Rönnung (båda s) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om invandrarforskningens tvärsektoriella roll och resursanvändning,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tillräckliga personella resurser avseende informations- och nätverksfunktionen inom invandrarforskningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en mindre referensgrupp i det föreslagna forskningsrådet för beredning av ärenden rörande invandrarforskning.

1989/90:So35 av Gunhild Bolander (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att forskningsresurserna på astma-allergiområdet måste ges en kraftig förstärkning.

1989/90:So36 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag om inrättande av ett socialvetenskapligt forskningsråd och som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om befintliga forskningsråds ansvar för att stödja socialvetenskaplig forskning.

2. att riksdagen, för det fall yrkande 1 inte vinner riksdagens bifall, beslutar att det socialvetenskapliga rådet skall organiseras på samma sätt som andra forskningsråd i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motiveringen återfinns i motion Ub125.

1989/90:So37 av Görel Thurdin (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskning och rehabilitering avseende ryggskador.

Motiveringen återfinns i motion Ub146.

1989/90:So38 av Daniel Tarschys m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär en utredning av hur ett forskningscentrum om barnfrågor kan organiseras i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motiveringen återfinns i motion Ub147.

1989/90:So39 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens förslag om ett socialvetenskapligt forskningsråd,

2. att riksdagen överför de föreslagna medlen från det föreslagna socialvetenskapliga forskningsrådet till det humanistiskt-samhällsvetenskapliga forskningsrådet.

Motiveringen återfinns i motion Ub139.

1989/90:So40 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om förstärkning av den statliga oberoende forskningen inom läkemedelsområdet.

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förståelse av kulturer som ett viktigt forskningsobjekt,

3. att riksdagen beslutar att handikappforskningen även i fortsättningen skall ha tre forskartjänster,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om målsättningen för handikappforskningen,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om hälsovetenskaplig forskning samt angående forskning om äldre,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tvärvetenskapliga forskningsprojekt om psykisk ohälsa i samhället.

Motiveringen återfinns i motion Ub141.

1989/90:So41 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen beslutar att ett socialvetenskapligt forskningsråd tillhörande utbildningsdepartementet inrättas.

Motiveringen återfinns i motion Ub143.

1989/90:So201 av Sten Svensson m.fl. (m) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen i övrigt anförts om behovet av ökade forskningsinsatser i fråga om demenssjukdomar och demensliknande tillstånd.

1989/90:So203 av Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en kartläggning av alkoholens sociala och ekonomiska skadeverkningar för missbrukarna och deras anhöriga.

1989/90:So226 av Carl Bildt m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av en sammanställning och värdering av alkohol- och drogmissbrukets medicinska, ekonomiska och sociala skadeverkningar med särskilt beaktande av barns och ungdomars situation i missbrukarhem.

1989/90:So250 av Anders Castberger och Hans Lindblad (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts beträffande framtida organisation av alkoholforskningen.

1989/90:So259 av Erik Holmkvist m.fl. (m) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett ökat behov av forskning kring ungdomens allt tidigare alkoholdebut och övriga alkohelmönster.

1989/90:So262 av Bengt Silfverstrand m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utvärdering av behandlingsforskning inom socialtjänsten.

1989/90:So279 av Göran Magnusson och Gunnar Thollander (båda s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en landsomfattande och vetenskaplig kartläggning av narkotikamissbrukets omfattning bör göras.

1989/90:So284 av Lena Öhrsvik (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av en samhällsekonomisk studie om effekterna av förebyggande insatser för socialt handikappade barn.

1989/90:So296 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning och utveckling.

1989/90:So309 av Gunnar Björk m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen anvisar 5 milj.kr. till institutet för social forskning vid Stockholms universitet för att trygga genomförandet av en ny levnadsnivåundersökning år 1991.

1989/90:So314 av Olof Johansson m.fl. (c) vari yrkas

1989/90:SoU19

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av ökad forskning angående demens och andra åldersrelaterade sjukdomar.

1989/90:So317 av Bengt Westerberg m.fl. (fp) vari yrkas

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en ny totalundersökning beträffande narkotikamissbruket.

1989/90:So321 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av forskning.

1989/90:So323 av Gunilla André och Karin Starrin (båda c) vari yrkas

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning och vård av drogmissbrukande kvinnor.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:A817.

1989/90:So403 av Daniel Tarschys m.fl. (fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag till en avveckling av nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad i enlighet med vad som anförts i motionen.

1989/90:So410 av Claes Roxbergh m.fl. (mp) vari yrkas

3. att riksdagen hos regeringen begär att socialstyrelsen får i uppdrag att intensifiera utvecklingen av ofarliga alternativ som tandbehandlingsmaterial och att 11 milj.kr. under en treårsperiod ställs till förfogande,

6. att riksdagen hos regeringen begär forskningspengar för att starta någon form av institut eller centrumbildning där man kan forska tvärvetenskapligt på universitetsnivå och samla både medicinsk och odontologisk forskning för att få fram tillförlitliga diagnosmetoder och behandlingsmetoder för amalgamsjuka patienter.

1989/90:So416 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

2. att riksdagen hos regeringen begär att forskningen för framtagande av ofarligt och alternativt tandlagningsmaterial intensifieras under en avvecklingsperiod på tre år.

1989/90:So422 av Karl-Gösta Svenson (m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om etableringen av ett allergicentrum.

1989/90:So427 av Leif Olsson och Kenth Skårvik (båda fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av utökad forskning på det reumatologiska området,

3. att riksdagen hos regeringen begär en kartläggning av Bechterews sjukdom i syfte att främja tidig upptäckt av sjukdomen.

1989/90:So431 av Siw Persson (fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om anslag, resursbehov och ändring av organisationen av mykologiska sektionen vid SBL.

1989/90:So435 av Sigge Godin m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortsatt amalgamforskning.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sf258.

1989/90:So439 av Karin Israelsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts rörande forskning och utvecklingsarbete för ersättningsmaterial vid tandlagning.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sf263.

1989/90:So455 av Rosa Östh (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts angående inrättandet av ett särskilt forskningscentrum i Uppsala.

1989/90:So475 av Gullan Lindblad m.fl. (m) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att användningen av amalgam bör reduceras och forskningen kring ersättningsmedel intensifieras.

Motiveringen återfinns i motion 1989/90:Sf299.

1989/90:So480 av Barbro Sandberg och Håkan Holmberg (båda fp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett forskningscentrum på tungmetall- och spår-elementområdet i Uppsala.

1989/90:So488 av Ingvar Eriksson och Kenth Skårvik (m,fp) vari yrkas att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av ett allergi-centrum.

1989/90:So490 av Inge Carlsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om folkhälso-forskning och omvårdnadsforskning.

1989/90:So491 av Rune Rydén och Per Stenmarck (båda m) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att nämnden för undervisningssjukhusens utbyggande (NUU) snarast skall avvecklas och att de medel som i dag fördelas av nämnden i stället fördelas enligt de principer som anges i motionen.

1989/90:So517 av Barbro Westerholm m.fl. (fp) vari yrkas

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskning.

1989/90:So534 av Kenth Skårvik och Leif Olsson (båda fp) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om forskningsinsatser.

5. att riksdagen beslutar att statliga medel skall utgå för tillskapande av ett tvärvetenskapligt forskningscentrum i Uppsala.

Utskottet

Ett nytt socialvetenskapligt forskningsråd

I proposition 1989/90:90 (forskningspropositionen) föreslår regeringen att ett socialvetenskapligt forskningsråd inrättas som en egen myndighet under socialdepartementet. Rådet skall ersätta delegationen för social forskning (DSF) och delegationen för invandrarforskning (DEIFO) och skall i första hand inrikta sig på att initiera och stödja grundforskning och tillämpad forskning inom de social- och invandrarpolitiska områdena.

Regeringen anser att de sektoriella forskningsintressena i första hand bör tillgodoses genom ett samspel mellan forskare och sektorsintressen utan regeringens närmare inblandning. Regeringen eller organ som är knutna till departementen bör därför inte ha till uppgift att efter ansökan fördela medel till forskare, heter det i propositionen. Det är bl.a. mot denna bakgrund som regeringen föreslår att ett självständigt forskningsråd bildas på området. Det nya rådet föreslås liksom forskningsråden under utbildningsdepartementet få en majoritet av forskare. DSF har under de två senaste treårsperioderna aktivt verkat för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden för den sociala sektorns behov, heter det i propositionen. Som en följd därav finns vid universiteten forskargrupper av stor betydelse för den fortsatta utvecklingen. Enligt propositionen har såväl DSF som berörda högskoleenheter bedömt det angeläget att vissa tjänster infogas i det reguljära högskolesystemet. Regeringen föreslår därför att under perioden 11,8 milj.kr. anvisas över åttonde huvudtiteln i stället för under anslaget A 3 Socialvetenskapliga forskningsområdet.

Regeringen föreslår vidare att anslaget under treårsperioden 1990/91—1992/93 totalt tillförs 6 milj.kr. för en successiv utbyggnad av den folkhälsovetenskapliga forskningen. Med folkhälsovetenskap avses enligt propositionen (s. 63) det forskningsområde som innefattar arbetslivets, levnadsvanornas, miljöns, samhällsstrukturens och vårdsystemets betydelse för befolkningens hälsa samt hälso- och sjukvårdens effektivitet. Folkhälsovetenskap har varit ett prioriterat område i tidigare forskningspropositioner och DSF har stött projekt med folkhälsovetenskaplig inriktning. Enligt propositionen (s. 128) är en fortsättning av denna forskning angelägen som underlag för beslut inriktade mot att målet om jämlikhet i hälsan skall uppnås.

När det gäller HIV-smitta och sjukdomen aids anförs under ett tidigare avsnitt i propositionen (s. 63) att den medicinska forskningen behöver

kompletteras med samhällsvetenskaplig forskning om exempelvis sociala beteenden och sexualitet, för att bl.a. kartlägga och förhindra smittspridning. Anslaget föreslås därför få ett tillskott av 1 milj.kr. genom överföring från aids-anslaget A 5.

Regeringen utgår från att det nya rådet skall fullfölja programarbetet från delegationen för social forskning. En fråga som därvid bör lyftas fram gäller utvärderingar bl.a. med hänsyn till krav på att nya och förändrade insatser måste kunna mötas genom omprioriteringar. Ett annat sådant område gäller den enskilda människans ställning inom socialtjänst och hälso- och sjukvård.

Det nya rådet föreslås även överta forskningsrådsnämndens (FRN) ansvar för finansiering och samordning av handikappforskningen.

Delegationen för social forskning och forskningsrådsnämnden har i en rapport till regeringen föreslagit betydande satsningar på äldreforskningen i Sverige. Regeringen föreslår i propositionen dels att det socialvetenskapliga forskningsrådet ges samordningsansvaret för äldreforskningen, dels att 4,6 milj.kr. anvisas för detta område.

Regeringen föreslår slutligen att även invandrarforskningen inordnas under det nya rådet samt föreslår en resursförstärkning på 3 milj.kr. för treårsperioden.

Regeringen kommer enligt forskningspropositionen att senare besluta om organisation och instruktion för rådet.

Med hänvisning till vad som anförts anser regeringen att anslaget A 3 bör höjas med 18,4 milj.kr. 1990/91, 5,6 milj.kr. 1991/92 och 5,6 milj.kr. 1992/93, dvs. en bashöjning med 29,6 milj.kr. vid periodens slut.

I *motion So36 av Carl Bildt m.fl. (m)* hemställs att riksdagen avslår propositionens förslag om inrättande av ett socialvetenskapligt forskningsråd och som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om befintliga forskningsråds ansvar för att stödja socialvetenskaplig forskning (*yrkande 1*). I andra hand hemställs att riksdagen beslutar att rådet organiseras på samma sätt som andra forskningsråd i enlighet med vad som anförts i motionen (*yrkande 2*). Motionärerna har den uppfattningen att forskningsprojekten i största möjliga utsträckning skall beslutas efter inomvetenskapliga bedömningar. Detta stöds enligt motionärernas mening om ansvaret för grundutbildning och forskning åvilar det departement som har som huvuduppgift att svara för kunskapsuppbyggnaden och kunskapsutvecklingen. Motionärerna ser i konsekvens härmed inte något behov av ett särskilt socialvetenskapligt forskningsråd. Den vetenskapliga kompetensen att bedöma forskningens relevans är enligt motionärerna väl representerad i såväl de humanistisk-samhällsvetenskapliga som medicinska forskningsråden. Regeringens förslag att inrätta ett nytt socialvetenskapligt forskningsråd bör alltså avslås. I andra hand bör riksdagen besluta att det nya rådet inordnas bland övriga forskningsråd inom utbildningsdepartementets ansvarsområde.

Även motionärerna i *motion So41 av Olof Johansson m.fl. (c)* hemställer att det nya socialvetenskapliga forskningsrådet inrättas under utbildningsdepartementet. Risken är annars, anför motionärerna, att rådet i alltför hög grad kommer att sektorsanknytas och utvecklas till ett utpräglat sektorsorgan. Motiveringen till motionen finns i motion Ub143. Också i *motion So33 av Karin Israelsson m.fl. (c)* anføres att det nya forskningsrådet i likhet med övriga forskningsråd bör ligga under utbildningsdepartementet och inte under socialdepartementet. Motionärerna anför som skäl härför att det socialvetenskapliga forskningsrådet inte bör bli något särorgan och att frågorna blir mer allsidigt belysta med motionärernas förslag. Motionärerna yrkar därför avslag på propositionens förslag i denna del (*yrkande 1*).

I *motion So39 av Lars Werner m.fl. (vpk)* yrkas avslag på propositionens förslag att inrätta ett socialvetenskapligt forskningsråd (*yrkande 1*). Vidare anser motionärerna att riksdagen bör föra över de föreslagna medlen från det föreslagna rådet till det humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet som mycket väl kan tillgodose också kraven på social- och invandrarforskning (*yrkande 2*).

Motionärerna i motionerna So36 (m) och So39 (vpk) har yrkat avslag på propositionens förslag att inrätta ett socialvetenskapligt forskningsråd med hänvisning till att befintliga forskningsråd, särskilt det humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, kan stödja också socialvetenskaplig forskning.

I propositionen framhålls att det humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet skall tillgodose ett mycket brett fält av discipliner (s. 38). Inte ens en kraftig ökning av dess resurser är enligt regeringens mening tillfyllest för att tillgodose de behov av grundläggande forskning som finns inom det socialvetenskapliga området. Detta anføres som ett av skälen för att skapa ett särskilt socialvetenskapligt forskningsråd. Enligt propositionen är det angeläget att det nya rådets insatsområde avgränsas i förhållande till de humanistisk-samhällsvetenskapliga och medicinska forskningsråden. Det socialvetenskapliga forskningsrådet bör därför i första hand inrikta sin verksamhet på grundforskning och tillämpad forskning inom de social- och invandrarpolitiska områdena.

Utskottet gör följande bedömning.

Ett inlemmande av DSF och DEIFO i humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet skulle ge det senare ett mycket brett ansvarsområde. Det finns därför skäl som talar för att det inrättas ett särskilt socialvetenskapligt forskningsråd. Av denna anledning avstyrker utskottet motionerna So 36 (m) yrkande 1 och So39 (vpk) yrkandena 1 och 2.

Vilket departement som det föreslagna forskningsrådet bör sortera under ser utskottet närmast som en praktisk fråga. En fördel med den av regeringen föreslagna knytningen till socialdepartementet är dock att forskningens behov på ett naturligt sätt kommer att beaktas i

anslutning till prövningen av socialhuvudtitelns övriga anslag. Det kan erinras om att även vissa andra forskningsråd, såsom STU och skogs- och jordbrukets forskningsråd, sorterar under resp. fackdepartement. Mot denna bakgrund avstyrker utskottet motionerna So36 (m) yrkande 2, So33 (c) yrkande 1 och So41 (c).

I propositionen föreslås att det socialvetenskapliga forskningsrådet skall ges ett särskilt ansvar för vissa forskningsområden, såsom äldreforskning, folkhälsovetenskaplig forskning, handikappforskning och invandrarforskning. Utskottet tillstyrker dessa förslag men vill tillfoga att det socialvetenskapliga forskningsrådets ansvar för dessa frågor inte bör uppfattas som ett hinder för andra forskningsråd att stödja projekt inom angivna områden. Utskottet vill också betona att i folkhälsovetenskaplig forskning ingår bl.a. missbruksforskning. Det nya forskningsrådets kärnområde bör enligt utskottets mening definieras som grundforskning och tillämpad forskning inom socialvetenskap och socialpolitik. Det ligger därvid i sakens natur att någon helt entydig avgränsning gentemot de humanistisk-samhällsvetenskapliga och medicinska forskningsråden inte är möjlig. En sådan avgränsning är heller inte angelägen, eftersom förekomsten av flera olika finansieringskällor tvärtom kan vara av värde för forskningens utveckling.

(Om anslaget till det socialvetenskapliga forskningsrådet, se nedan s. 31.)

Folkhälsoforskning

I propositionen (avsnitt 6, s. 63) anförs att den icke-medicinska forskningen om hälsa och välfärd hittills varit blygsam. Inte heller har enligt propositionen forskning kring hälso- och sjukvårdens samt socialtjänstens strukturer och funktionssätt varit av önskvärd omfattning, trots att folkhälsovetenskap varit ett prioriterat område i tidigare forskningspropositioner.

I syfte att stärka den folkhälsovetenskapliga forskningen organisatoriskt föreslår regeringen att det socialvetenskapliga forskningsrådet ges ansvar för en långsiktig satsning på området. Regeringen föreslår att anslaget under en treårsperiod totalt tillförs 6 milj.kr. för en successiv utbyggnad av den folkhälsovetenskapliga forskningen.

I *motion So490 av Inge Carlsson (s)*, som väckts under den allmänna motionstiden 1990, tas behovet av att stärka den folkhälsovetenskapliga forskningen upp. Motionären pekar bl.a. på de skillnader i hälsostatus mellan arbetare och andra grupper i samhället som konstaterats och anser att dessa skillnader behöver förklaras och analyseras med hjälp av forskningsinsatser. Enligt motionären bör antingen ett nytt forskningsråd inrättas för forskning som rör folkhälsan eller DSF:s ansvar vidgas och dess styrelse kompletteras. Motionären hemställer att vad som i motionen anförts beträffande folkhälsoforskning och omvårdnadsforskning ges regeringen till känna.

I forskningspropositionen föreslås att den folkhälsovetenskapliga forskningen stärks, bl.a. genom att det nya socialvetenskapliga forskningsrå-

det ges ansvar för en långsiktig satsning på området och genom att anslaget under en treårsperiod tillförs ytterligare 6 milj.kr. för en utbyggnad av den folkhälsovetenskapliga forskningen. Motion So490 (s), vari föreslås en ökad satsning på folkhälsovetenskaplig forskning, får därmed anses tillgodosedd och avstyrks sålunda.

En ny levnadsnivåundersökning

I motion So309 av Gunnar Björk m.fl. (c), som också väckts under den allmänna motionstiden, hemställs att riksdagen anvisar 5 milj.kr. till institutet för social forskning vid Stockholms universitet för att trygga genomförandet av en ny levnadsnivåundersökning år 1991.

Enligt motionären har institutet för social forskning vid Stockholms universitet, SOFI, utarbetat ett forskningsprogram för en ny levnadsnivåundersökning 1991. Undersökningen avses bli en motsvarighet till de levnadsnivåundersökningar som grundades på data insamlade åren 1968, 1974 och 1981. Dessa tre tidigare undersökningar finansierades genom anslag beviljade av riksdagen. Enligt motionärernas uppfattning har skatteomläggningen så genomgripande fördelningspolitiska effekter att den ensam utgör argument för en ny levnadsnivåundersökning. Motionärerna vill dock inte helt knyta ställningstagandet till undersökningen till skattereformen. De menar att behovet av kontinuerlig social rapportering i sig är motiv för en ny levnadsnivåundersökning. Med tanke på det stora värde en ny levnadsnivåundersökning har — både för forskningen och för den politiska debatten — bör riksdagen säkerställa att levnadsnivåundersökningen 1991 kan genomföras.

Tidigare beslut om levnadsnivåundersökningar har fattats av riksdagen efter beredning av finansutskottet, se bl.a. FiU 1980/81:6. Skälet härtill har varit att detta utskott bereder frågor om anslag till statistiska centralbyrån (SCB).

I 1990 års budgetproposition (bil. 9) har regeringen föreslagit att skattereformen skall utvärderas. I denna utvärdering ingår vissa forskningsuppdrag, och av de 5 milj.kr. som regeringen beräknat under anslaget Riksskatteverket för utvärderingen under budgetåret 1990/91 kan ca 1 milj.kr. beräknas avse forskningsuppgifter.

Utskottet delar inställningen i motion So309 (c) att en ny levnadsnivåundersökning skulle vara av stort värde, bl.a. för forskningen på det sociala området. Någon motsvarande undersökning har inte genomförts sedan år 1981. Utskottet förutsätter att en ny levnadsnivåundersökning helt eller delvis kan finansieras av det socialvetenskapliga forskningsrådet. Vad utskottet här anfört med anledning av motion So309 (c) bör ges regeringen till känna.

I *motion So42 av Karin Israelsson (c)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om missbruksforskningens ställning i det nya socialvetenskapliga rådets verksamhet. Motionären anser att forskningen rörande olika missbruksformer, såsom alkohol-, drog- och läkemedelsmissbruk samt spelberoende, måste intensifieras. Det socialvetenskapliga forskningsrådet bör ges ett stort ansvar även för denna typ av forskningsinsatser, anför motionären, och resurser bör avsättas som ger möjlighet till långsiktiga och djupgående forskningsinsatser för att hejda missbruk.

I *motion So33 (c)* vill motionärerna betona forskning om miljöfaktorernas betydelse för uppkomsten av alkoholproblem och alkoholens sociala och ekonomiska skadeverkningar för missbrukarna och deras anhöriga. Barnens situation i missbrukarfamiljer måste uppmärksammas speciellt. Alkoholforskningen bör enligt motionärerna snart erhålla uppdrag som rör forskningsinsatser beträffande dessa barns situation och missbrukets konsekvenser för dem. Motionärerna vill vidare särskilt omnämna forskning som kartlägger och analyserar socialtjänstens arbete med missbrukare och hemställer att det anförda ges regeringen till känna (yrkande 2, delvis).

I *motion So321 av Karin Israelsson m.fl. (c)* begärs ett tillkännagivande till regeringen om vad som i motionen anförts om behovet av forskning (yrkande 11). Motionärerna anser att det är angeläget att forskning om miljöfaktorernas betydelse för uppkomsten av alkoholproblem särskilt stimuleras. Forskningsråden bör ges ytterligare anslag under en tidsperiod och särskilt prioritera epidemiologisk och klinisk forskning på detta fält.

I *motion So226 av Carl Bildt m.fl. (m)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om vikten av en sammanställning och värdering av alkohol- och drogmissbrukets medicinska, ekonomiska och sociala skadeverkningar med särskilt beaktande av barn och ungdomars situation i missbrukarhem (yrkande 1). Även i *motion So203 av Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c)* begärs ett tillkännagivande om behovet av en kartläggning av alkoholens sociala och ekonomiska skadeverkningar för missbrukarna och deras anhöriga.

I *motion 1989/90:So38 av Daniel Tarschys m.fl. (fp)* framhålls bl.a. att forskning kring de socialt mest utsatta barnens levnadsförhållanden och behov måste prioriteras. Motionärernas förslag om ett särskilt forskningscentrum för barnfrågor behandlas senare i detta betänkande, s. 31.

I *motion So250 av Anders Castberger och Hans Lindblad (båda fp)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts beträffande framtida organisation av alkoholforskningen. Enligt motionärerna är det mycket angeläget med en överblick över och en samordning av olika aktuella alkoholforskningsprojekt. En särskild fond för alkoholforskning bör därför inrättas som bör ta över all alkoholforskning

som sker med statliga medel. Det bör prövas om fonden inte också skall omfatta den forskning som bedrivs med medel från Systembolaget. Fondens styrelse bör enligt motionärerna bestå av representanter för socialstyrelsen, CAN, Systembolaget, BRÅ, nykterhetsrörelsen och föreningen Svenska alkohol- och drogforskare (SAD) och ha sin förvaltning knuten till CAN. Chefen för socialstyrelsen bör vara ordförande i fonden. Rådet för alkohol- och narkotikafrågor (tidigare AN-rådet) bör få i uppgift att fungera som forskningsrådets referensgrupp.

I *motion So259 av Erik Holmkvist m.fl. (m)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om ett ökat behov av forskning kring ungdomens allt tidigare alkoholdebut och övriga alkoholmönster (*yrkande 7*). Enligt motionärerna skapar den allt tidigare alkoholdebuten ökad risk för medicinska och sociala skadeverkningar.

I *motion So323 av Gunilla André och Karin Starrin (båda c)* begärs ett tillkännagivande av vad som i motionen anförts om forskning och vård av drogmissbrukande kvinnor (*yrkande 5*). Motiveringen till motionen finns i motion A817. Enligt motionärerna bygger den missbrukarvård vi har i dag på erfarenheter av män och deras missbruk. Flickor har emellertid ett annat beteendemönster och deras problem är annorlunda. Forskning om unga kvinnors missbruk måste därför initieras anser motionärerna.

I *motion So279 av Göran Magnusson och Gunnar Thollander (båda s)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om att en landsomfattande och vetenskaplig kartläggning av narkotikamissbrukets omfattning bör göras. Motionärerna hänvisar till att det är mer än tio år sedan någon motsvarande undersökning gjordes — av utredningen om narkotikamissbrukets omfattning, UNO — och att det givits många indikationer på ett förändrat missbruksläge. Även i *motion So317 av Bengt Westerberg m.fl. (fp)* begärs en ny totalundersökning av narkotikamissbruket, liknande den som genomfördes av UNO år 1979, (*yrkande 3*).

I *motion So517 av Barbro Westerholm m.fl. (fp)* begärs ett tillkännagivande om forskning rörande läkemedelsberoende (*yrkande 7*). Enligt motionärerna avsätts endast en liten del av medlen för missbruksforskning till forskning om läkemedelsberoende. Motionärerna anser att det är viktigt att studera varför en del människor blir läkemedelsberoende och andra inte för att i framtiden kunna identifiera riskpatienter och redan från början ge dem en annan behandling. Behandlingsforskning är enligt motionärerna ett annat viktigt område att satsa på. Sådan forskning bör därför stimuleras och stödjas av de olika forskningsråden.

I *motion So262 av Bengt Silfverstrand m.fl. (s)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om behovet av utvärdering av behandlingsforskning inom socialtjänsten. En förutsättning för en bättre och effektivare behandling av narkotika- och alkoholmissbrukare är att olika behandlingsinsatser utvärderas, anför motionären. Ve-

tenskapliga utvärderingar av behandlingsinsatser görs dock sällan i Sverige. Motionärerna anser att ytterligare resurser bör satsas på behandlingsforskning.

I den förra forskningspropositionen, våren 1987, uttalades att behovet av forskning var stort inom hela drogområdet. Särskilt eftersatt ansågs forskningen inom alkoholområdet vara, i synnerhet med hänsyn till alkoholskadornas höga samhällskostnader och konsekvenser i allmänhet. Utskottet delade i sitt betänkande uppfattningen att det behövdes ytterligare forskningsinsatser på detta område (SoU 1986/87:28 s. 7).

I årets forskningsproposition uppges att stödet från delegationen för social forskning (DSF) till forskning inom missbruksområdet har inriktats bl.a. mot missbrukets orsaker och förlopp, dess omfattning och skadeverkningar samt innehåll i och effekter av behandling och rehabilitering (prop. s. 127). En viktig del uppges gälla effekterna av olika kontrollpolitiska åtgärder samt betydelsen av opinionsbildning genom information och upplysning till olika grupper. Av DSF:s verksamhetsberättelse för åren 1986—1988 framgår att under den perioden tillfördes forskningen inom missbruksområdet 9,6 milj.kr. Av dessa medel gällde ca 5,2 milj.kr. alkohol, 2,6 milj.kr. narkotika och 1 milj.kr. läkemedelsmissbruk. Enbart för budgetåret 1989/90 anslog DSF drygt 6 milj. kr. för missbruksforskning. Av dessa medel gick drygt två tredjedelar till alkoholforskning och resten till narkomanvårdsforskning. Enligt propositionen utgår regeringen från att det nya socialvetenskapliga forskningsrådet skall fullfölja programarbetet från DSF. Utskottet förutsätter mot bakgrund härav att missbruksforskningen får en stark ställning även i det socialvetenskapliga forskningsrådets verksamhet. Utskottet avstyrker därför motion So42 (c), vari begärs ett tillkännagivande om missbruksforskningens ställning inom det nya rådet. Utskottet avstyrker också motion So321 (c) yrkande 11, vari begärs ett tillkännagivande om behovet av alkoholforskning.

Forskningen om missbrukets påverkan på familjen samt om familjens roll i behandlings- och rehabiliteringsarbetet har enligt propositionen under den senaste treårsperioden ägnats särskild uppmärksamhet. För att stimulera forskning om socialt utsatta barn utarbetade DSF år 1988 ett forskningsprogram om missbrukarna och deras familjer. I juni 1988 anordnade DSF ett seminarium om forskningsbehovet kring missbrukarna och deras familjer. En skrift innehållande forskningsprogrammet samt en rapport från seminariet har utarbetats av DSF (Missbrukarna och deras familjer, 1988).

Motioner med begäran om undersökningar av missbrukets familjesociala skador, främst om barnens situation i missbrukarhem, har behandlats av utskottet flera gånger tidigare, senast våren 1989.

I betänkandet SoU 1987/88:18 (s. 10) konstaterade utskottet att forskning i detta ämne var mycket angelägen. Särskilt viktigt var det, enligt utskottets mening, att barnens utsatta situation belystes. Utskottet häl-

sade därför DSF:s prioritering av forskningsområdet med tillfredsställelse. Något riksdagens initiativ med anledning av motionerna ansåg utskottet inte erforderligt utan avstyrkte de då aktuella motionerna.

Motsvarande motioner avstyrktes våren 1988 (betänkande 1988/89:SoU12) bl.a. med hänvisning till det forskningsprogram om missbrukarna och deras familjer som då tagits fram av DSF.

Utskottet konstaterar att riksdagen redan tidigare har uttalat att forskning i ämnet är angelägen och att det är särskilt viktigt att barnens utsatta situation belyses. DSF har också tagit fram ett forskningsprogram som tar sikte på dessa problem. Regeringen uttalar nu i propositionen att den utgår från att det socialvetenskapliga forskningsrådet skall fullfölja programarbetet från DSF. Mot bakgrund härav anser utskottet att det inte behövs något initiativ av riksdagen med anledning av motionerna So33 (c) yrkande 2, delvis, So226 (m) yrkande 1 och So203 (c). Motionerna avstyrks således.

Av propositionen framgår att DSF genom den s.k. LVM-gruppen nyligen har lagt fram ett förslag till forskningsprogram beträffande tvångsvård av vuxna missbrukare i rapporten Forskning om missbrukare och vården, särskilt tvångsvården.

I rapporten har LVM-gruppen lagt fram förslag om prioriterade forskningsområden och förstärkningsåtgärder. Bl.a. anser gruppen att behovet av behandlingsforskning är mycket stort. Vidare anser LVM-gruppen att följande missbrukargrupper särskilt bör uppmärksammas: missbrukande kvinnor, psykiskt störda missbrukare, HIV-positiva narkomaner och yngre avancerade narkotikamissbrukare samt socialt utslagna alkoholister. I rapporten föreslås att forskningen förstärks genom att särskilda medel, sammanlagt 7 milj.kr., för budgetåret 1990/91 avsätts för forskning om missbrukare och vården av dem.

En motion (s) om behovet av behandlingsforskning inom socialtjänsten behandlades av utskottet våren 1989. Utskottet hänvisade till det tidigare redovisade forskningsprogrammet om tvångsvård av vuxna missbrukare, som då höll på att utformas och som bl.a. skulle ta upp behandlingsforskning, och ansåg att den då aktuella motionen fick anses tillgodosedd därmed (betänkande 1988/89:12, s. 11).

Utskottet konstaterar att ett förslag till forskningsprogram för bl.a. behandlingsforskning nu har lagts fram och att det nya rådet enligt propositionen skall fullfölja DSF:s programarbetet på bl.a. detta område. Utskottet utgår från att förslaget till behandlingsforskning kommer att följas i väsentliga drag och avstyrker därför motion So262 (s), i vilken behovet av behandlingsforskning framhålls.

En motion (m), med samma lydelse som den nu aktuella motion So259 (m) yrkande 7 om forskning om orsaken till ungdomens allt tidigare alkoholdebut och övriga alkoholmönster, behandlades av utskottet i oktober 1989. Utskottet hänvisade då till ett tidigare uttalande att ytterligare ansträngningar behövs för att intensifiera forskning på alkoholområdet, mot bakgrund av att alkoholmissbruket är det domi-

nerande sociala och medicinska problemet i vårt land. Det var också enligt utskottet viktigt att förstärka samarbetet mellan de organ som ansvarar för samhällets alkoholpolitik och forskningen så att nya erfarenheter och forskningsrön verkligen tas till vara. Vad utskottet anfört med anledning av den då aktuella motionen föreslogs riksdagen ge regeringen till känna. Riksdagen följde utskottet (1989/90:SoU2 s. 44 och 47, rskr. 13).

Efter rekommendation av DSF har regeringen beslutat att bl.a. stödja ett forskningsprojekt om alkoholmissbruk bland unga män, där en analys skall göras av sambandet mellan familjebakgrund, psykologiska och sociala faktorer under uppväxten samt socialt nätverk och senare utveckling av alkoholmissbruk. Såväl riskfaktorer som skyddande faktorer för utveckling av alkoholmissbruk skall belysas.

Ungdomens alkoholmönster undersöks bl.a. i skolungdomsundersökningar och vid mönstringen inför värnplikten. Även i Sifos ungdomsundersökning redovisas alkoholkonsumtionen bland ungdomar.

Med hänvisning främst till den pågående forskningen på området anser utskottet att något ytterligare initiativ från riksdagens sida för närvarande inte behövs. Utskottet avstyrker därför motion So259 (m) yrkande 7.

Motioner om behovet av utökad forskning om kvinnligt missbruk har behandlats av utskottet flera gånger tidigare, senast hösten 1989 (1989/90:SoU14 s. 36). Utskottet uttalade då bl.a. att kvinnor som missbrukare borde ägnas ökad uppmärksamhet inom forskningen och föreslog att riksdagen som sin mening skulle ge regeringen detta till känna. Riksdagen följde utskottet (rskr. 91).

Utskottet utgår nu från att regeringen beaktar riksdagens nyligen gjorda tillkännagivande om behovet av forskning om missbrukande kvinnor. Något nytt tillkännagivande i samma fråga, med anledning av motion So323 (c) yrkande 5, behövs därför inte enligt utskottets mening. Motionen avstyrks därför.

Motioner (s.c.fp) om inrättandet av ett särskilt institut för alkohol och drogforskning behandlades av utskottet i samband med 1987 års forskningsproposition (se betänkande SoU 1986/87:28 s. 10). Utskottet delade uppfattningen i de då aktuella motionerna att det var viktigt med en samordning av alkohol- och drogforskningen och att en tvärvetenskaplig forskning på detta område var angelägen. Utskottet ansåg emellertid, med hänvisning till vad som anförts i 1987 års forskningsproposition, att forskningen borde bedrivas vid universitet och högskolor och institutbildningar så långt möjligt undvikas. Risken var annars, enligt utskottet, att de resurser som stod till förfogande för forskning och utveckling skulle onödigt splittras. Utskottet förutsatte att det inom högskolans ram skulle ske en nödvändig samordning av alkohol- och drogforskningen och avstyrkte motionerna.

I den nu aktuella motion So250 (fp) begärs att en särskild fond för alkoholforskning inrättas.

Utskottet vill erinra om att en sådan fond redan existerar. Systembolaget instiftade för ett par år sedan en fond för alkoholforskning som har i uppgift att stödja forskning om alkoholskador, främst om hur sådana skador kan förebyggas. Fonden administreras av föreningen Svenska alkohol- och drogforskare, SAD. SAD föreslår också ledamöterna i den kommitté som beslutar om bidrag från fonden. I kommittén ingår representanter för forskarsamhället och för det allmänna. Systembolaget bidrar till fonden med 2 milj. kr. varje år. Fonden kan även ta emot medel från andra forskningsstödjande organ.

Mot bakgrund av det anförda finner utskottet inte anledning att ställa sig bakom det förslag som framförs i motionen. Utskottet förutsätter att Systembolaget även i framtiden kommer att stödja alkoholforskningen. Med hänvisning härtill avstyrks motion So250 (fp).

Utredningen om narkotikamissbrukets omfattning, UNO, tillsattes år 1977. UNO genomförde en kartläggning rörande omfattningen av det tunga narkotikamissbruket, som redovisas i rapporterna Ds S 1980:5 och 11. UNO lämnade senare även förslag om hur man kontinuerligt skall kunna följa missbrukets förändringar. I proposition 1984/85:19 om en samordnad och intensifierad narkotikapolitik togs dessa frågor upp av statsrådet Sigurdson (bil. 2 s. 17 ff.). I propositionen anfördes bl.a. att en analys av missbrukets förändringar måste omfatta hela drogområdet, bl.a. för att man skall kunna studera om bruk och missbruk ändrar karaktär och om det sker en övergång från en drogtyp till en annan. Vidare konstaterades att det behövs många olika typer av information för att man skall kunna få en någorlunda riktig och nyanserad bild av de komplexa drogproblemen. Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) borde enligt propositionen få som en av sina huvuduppgifter att samlat svara för att följa och informera om drogproblemens förändringar. Detta godkändes av riksdagen.

Frågorna behandlades också i proposition 1988/89:130 om socialstyrelsens framtida roll (s. 22–24.) Där underströks bl.a. betydelsen av CAN:s mer forskningsbetonade arbetsuppgifter, när det bl.a. gäller att följa och informera om förändringar på drogområdet och att utveckla metoderna för att följa drogmissbruket. Det ansågs lämpligt att CAN:s insatser att samla data även fortsättningsvis skulle göras i samarbete med socialstyrelsen. Riksdagen hade ingen invändning häremot (1988/89:SoU24).

Utskottet anser med hänvisning till det anförda att det inte finns skäl att genomföra någon ny totalundersökning av narkotikamissbrukets omfattning liknande den som genomfördes av UNO. Utskottet avstyrker alltså motionerna So279 (s) och So317 (fp) yrkande 3.

I motion So517 (fp) begärs en ökad satsning på forskning om läkemedelsberoende.

Som ovan nämnts har DSF under perioden 1986—1988 givit stöd till tre forskningsprojekt rörande läkemedelsmissbruk med sammanlagt 1 milj. kr., bl.a. till ett projekt som bedrivs vid institutionen för psykiatri vid S:t Görans sjukhus i Stockholm.

1983 års läkemedelsutredning tog i betänkande SOU 1987:20 s. 151 upp behovet av forskningsinsatser när det gäller läkemedelsmissbruk och läkemedelsberoende. Enligt utredningen är kunskaperna om bensodiazepiner och andra psykofarmaka ännu så länge bristfälliga i många avseenden. Den egentliga omfattningen av den felaktiga användningen är exempelvis inte känd. Nya kunskaper kan dock fås genom bl.a. förbättrade epidemiologiska undersökningar. Lika viktigt är det, enligt utredningen, att öka kunskaperna om de förhållanden som ligger bakom missbruket och beroendet och om värdet av olika behandlingsmetoder, däribland läkemedel. Metoder behöver alltså utvecklas för att spåra, förhindra och komma till rätta med missbruk och beroende. Här finns enligt utredningen ett stort fält där ökade forskningsinsatser måste komma till stånd.

Utredningens förslag bereds fortfarande i regeringskansliet.

Utskottet har vid flera tillfällen behandlat frågor om åtgärder mot läkemedelsmissbruk och läkemedelsberoende, senast i betänkandet 1988/89:SoU15. Utskottet har därvid uttalat att åtgärder måste vidtas på en rad områden för att man skall kunna komma till rätta med det överdrivna bruket av vissa beroendeframkallande läkemedel och att problemen med läkemedelsmissbruk och läkemedelsberoende måste ägnas större uppmärksamhet. Utskottet delar uppfattningen att ökade forskningsinsatser på detta område måste komma till stånd. Utskottet utgår från att det nya socialvetenskapliga forskningsrådet, såsom framhålls i propositionen, fullföljer programarbetet från DSF och därmed fortsätter att aktivt stödja forskning om läkemedelsmissbruk och läkemedelsberoende. Frågan kan, som tidigare påpekats, också förväntas bli behandlad i en kommande proposition med anledning av betänkandet från 1983 års läkemedelsutredning. Med hänvisning till det nu anförda avstyrker utskottet motion So517 (fp) yrkande 7.

Utskottet kommer i betänkandet 1989/90:SoU21 att behandla motioner om kartläggning av läkemedelsberoende och om rapportering av läkemedelsbiverkningar. I ett senare betänkande om olika hälso- och sjukvårdsfrågor avser utskottet att behandla ett flertal motioner om andra åtgärder mot läkemedelsberoende och läkemedelsmissbruk.

Forskning om psykisk ohälsa

I *motion So40 (mp)* begärs ett tillkännagivande av vad som i motionen anförts angående tvärvetenskapliga forskningsprojekt om psykisk ohälsa i samhället (*yrkande 6*). Enligt motionärerna visar sig samhällets stora psykiska ohälsa bl.a. i form av ökat alkohol- och drogmissbruk, råare våld, ökad övrig kriminalitet, mobbning, intolerans, cynism, politisk likgiltighet och i allt fler självmord. Ser man till de totala mänskliga och ekonomiska effekterna kräver detta område egentligen

den största forskningsinsatsen av alla, menar motionärerna, som anser att det för samhällstrygghetens och folkhälsans skull behövs en mängd stora tvärvetenskapliga projekt med samhällsvetenskapare, medicinare och beteendevetare inblandade.

Enligt forskningspropositionen har psykisk ohälsa blivit ett allt viktigare folkhälsoproblem att lösa (s. 62).

Den folkhälsovetenskapliga forskningen är ett forskningsområde som prioriteras i propositionen. Det socialvetenskapliga forskningsområdet skall som nämnts stödja den icke-medicinska forskningen om hälsa och välfärd. Härmed avses forskning om arbetslivets, levnadsvanornas, miljöns, samhällsstrukturens och vårdsystemets betydelse för befolkningens såväl fysiska som psykiska hälsa.

DSF ger för närvarande stöd till projekt inom det psykiatriska området, som kan hänföras till den folkhälsovetenskapliga forskningen. Det gäller bl.a. studier av orsakerna bakom självmord och självmordsförsök samt förutsättningarna för att förebygga självmord (se DSF:s verksamhetsberättelse 1986—1988 s. 136).

I propositionen anförs att även medicinsk forskning inom det folkhälsovetenskapliga området bör stimuleras (s. 312). Regeringen föreslår därför att 1 milj.kr. anvisas MFR som stöd till folkhälsovetenskaplig forskning.

Regeringen anser också att de s.k. psykodynamiska och socialpsykiatriska områdena är forskningsområden som blivit allt viktigare. Viss verksamhet pågår i landet inom dessa områden men har inte nått samma ställning som den biologiskt orienterade psykiatriska forskningen, heter det i propositionen. Mot denna bakgrund kommer MFR att få i uppdrag att bedöma hur, inom nuvarande resurser, förutsättningar kan skapas för en snabbare kunskapsuppbyggnad inom de s.k. psykodynamiska och socialpsykiatriska forskningsområdena inom psykiatrin.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det är viktigt med forskning om samspelet mellan sociala förhållanden och psykisk ohälsa. Sådan forskning ingår som en del i den folkhälsovetenskapliga forskning som enligt propositionen utgör ett prioriterat forskningsområde. Med hänsyn härtill behövs enligt utskottets uppfattning inget initiativ från riksdagens sida i denna fråga. Utskottet avstyrker motion So40 (mp) såvitt nu är i fråga (yrkande 6).

Allergiforskning

I *motion So35 av Gunhild Bolander (c)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförs om att forskningsresurserna på astma-allergiområdet måste ges en kraftig förstärkning. Enligt motionären misstänker forskare som studerar sambanden mellan miljö och allergier att luftföroreningar ligger bakom ökningen av astma och allergier i industriländerna. Motionären uppger att en mycket liten andel av forskningsmedlen hittills har gått till forskning om miljön,

som dock kan antas vara huvudorsak till sjukdomsökningen. Det behövs alltså en kraftig förstärkning av forskningsresurserna på detta område, menar motionären.

Enligt propositionen (s. 65) har problemen med de s.k. sjuka husen visat att behoven av kunskap om sambandet mellan hälsotillståndet hos befolkningen och brister i byggnaders utformning fortfarande är mycket stora. I propositionen hänvisas till den statliga Allergikutredningen, som i sitt betänkande Att förebygga ALLERGI/överkänslighet (SOU 1989:76) konstaterat att vi saknar kunskaper om uppkomsten av allergier/överkänslighet och att detta inte minst gäller de samband dessa problem har med inomhusmiljön. Regeringen betonar i propositionen det ansvar som bl.a. byggforskningsrådet har för forskning och utveckling (FoU) om inomhusmiljön och uttalar att forskningsinsatserna inom detta område bör öka under perioden.

I propositionen pekas också på ett ökat behov av miljömedicinsk forskning med hänvisning till att miljöförändringar, särskilt utsläpp i luft och vatten, kan påverka människors hälsa (prop. s. 75). Enligt propositionen är det önskvärt att naturvårdsverkets forskningsnämnd, medicinska forskningsrådet och Karolinska institutet, till vilket institutet för miljömedicin är knutet, gör en bedömning av nuvarande forskning på området och uppnådda forskningsresultat. Myndigheterna bör vidare belysa och precisera det fortsatta forskningsarbetet.

Allergikutredningen föreslår också i sitt ovan nämnda betänkande att ett *allergicentrum* bildas med stat och näringsliv som finansierare. En viktig uppgift för ett sådant allergicentrum skulle vara att skaffa överblick över pågående allergiforskning och att genom konferenser låta forskare, politiker, administratörer och branschfolk m.fl. mötas. Allergicentrum skulle också sprida information om forskningsresultat och vara en resurs att vända sig till för att få information om pågående forskning. Enligt utredningen är det vidare angeläget med ett nära samarbete mellan allergicentrum och Forskningsrådsnämnden (FRN), som av utredningen föreslås få ansvar för samordning av ett tvärsektoriellt allergiforskningsprogram.

Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

I *motion So488 av Ingvar Eriksson (m) och Kenth Skårvik (fp)* hemställs, med hänvisning till vad allergikutredningen föreslagit, att riksdagen hos regeringen begär förslag om inrättande av ett allergicentrum.

I *motion So422 av Karl-Gösta Svenson (m)* hemställs att regeringen ges till känna att det föreslagna allergicentrum bör etableras i Karlskrona. Enligt motionären torde ett framtida allergicentrum ha behov av fortlöpande kontakter med Statshälsan och boverket, som båda är lokaliserade till Karlskrona.

I *motion So35 (c)* begärs en kraftig förstärkning av forskningen om miljön som orsak till ökningen av astma och allergier.

Utskottet konstaterar att regeringen i propositionen föreslår ökad satsning på forskning om inomhusmiljön och forskning om hur yttre miljöförändringar påverkar människors hälsa med hänvisning till bristen på kunskaper om uppkomsten av allergier och överkänslighet.

Behovet av forskning om orsakerna till uppkomsten av astma/allergier framhålls alltså starkt i propositionen. Även i allergiutredningens betänkande framhålls behovet av ytterligare kunskaper på detta område. Betänkandet remissbehandlas för närvarande. Motion So35 (c) påkallar därför enligt utskottets mening inte något initiativ av riksdagen. Motionen avstyrks.

Utskottet anser att den fortsatta beredningen av allergiutredningens betänkande bör avvaktas även innan riksdagen överväger frågorna om att inrätta ett allergicentrum. Motion So488 (m, fp) avstyrks således. Av motsvarande skäl har riksdagen inte heller anledning att nu uttala sig om lokaliseringen av ett eventuellt allergicentrum. Även motion So422 (m) avstyrks därför.

Aidsforskning

I avsnitt 6 i propositionen redovisas behovet av insatser för HIV/aids-relaterad forskning. För att bl.a. kartlägga och förhindra smittspridning behöver den medicinska forskningen kompletteras med samhällsvetenskaplig forskning om exempelvis sociala beteenden och sexualitet. Det socialvetenskapliga forskningsrådet föreslås därför få ett tillskott för detta ändamål genom överföring av 1 milj.kr. från aidsanslaget (A 5).

Det medicinska forskningsrådet, MFR, stöder redan medicinsk forskning på detta område. Under en följd av år har genom särskilda beslut av regeringen 3 milj.kr. årligen anvisats MFR som stöd till forskning om HIV och AIDS. Enligt propositionen kvarstår behovet av denna forskning som därför föreslås få ett mer reguljärt stöd. Medel motsvarande vad som hittills anvisats, 3 milj.kr., föreslås i fortsättningen beräknas under anslaget till MFR (prop. avsnitt 17, s. 313).

Forskningen vid Statens bakteriologiska laboratorium, SBL, kring HIV-infektion ligger enligt propositionen i den internationella forskningsfronten. Ett av de viktigaste projekten avser utvecklingen av ett vaccin mot HIV med användning av HIV-2-infektion hos makaker (apor) som experimentell modell. Ett av de första HIV-2-virusisolaten i världen påvisades och karakteriserades vid laboratoriet. HIV-2-viruset har också utnyttjats för att utveckla diagnostiska antikroppstester. Anslutande forskning har enligt propositionen givit resultat som tyder på att vaccination mot HIV-infektion resp. aids är möjlig. Tekniker har utvecklats som medfört förbättrad diagnostik.

I syfte att stärka forskningen kring infektionssjukdomar och smittskydd föreslås att fem professorer och en laboratorstjänst vid SBL successivt omvandlas till professorer vid Karolinska institutet (KI). Från 1 juli 1990 förelås att tre professorer i smittskydd, särskilt klinisk immunolo-

gi i smittskydd, särskild klinisk virologi och smittskydd samt särskild klinisk parasitologi vid KI inrättas med placering på SBL. Innehavarna av tjänsterna skall också vara avdelningsföreståndare vid laboratoriet. (Om anslaget E 10, SBL, se vidare nedan).

I *motion So33 (c)* anförs att HIV-smitta och aids allttjämt utgör ett hot mot folkhälsan. Det tillskott på 1 milj. kr. som forskningen föreslås få är enligt motionärerna inte tillräckligt för att komma något botemedel på spåren. Motionärerna föreslår att ytterligare 1 milj. kr. går till forskning på aidsområdet inom ramen för det socialvetenskapliga forskningsrådet (*yrkandena 6 samt 7, delvis*).

Utskottet konstaterar att regeringen föreslår en förstärkning av den medicinska aids-forskningen, dels genom att MFR föreslås få ett mer reguljärt stöd till denna forskning, dels genom att resurserna på området vid SBL vidareutvecklas. Ett av de viktigaste forskningsprojekten vid SBL avser utvecklingen av ett vaccin mot HIV.

För att komplettera den medicinska forskningen med samhällvetenskaplig forskning om smittspridning och sexualitet föreslås i propositionen att 1 milj. kr. förs över från aids-anslaget till det socialvetenskapliga forskningsrådet.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att HIV-smitta och aids allttjämt utgör ett allvarligt hot mot folkhälsan och att en intensifierad forskning på området därför är angelägen. Eftersom forskningen om HIV och aids prioriteras i propositionen anser utskottet emellertid inte att motionen påkallar något initiativ av riksdagen. Motion So33 (c) avstyrks därför i här aktuella delar (*yrkandena 6 och 7, delvis*).

Äldreforskning

Det nya socialvetenskapliga forskningsrådet föreslås få ett samordnande ansvar för forskningen om äldre med uppgift att löpande följa och bearbeta forskningsområdet. Inom rådets ansvarsområde föreslås att tre programområden ges särskild prioritet, nämligen forskning om omsorgen om äldre och omvårdnadsforskning, utvärderingsforskning samt de äldre och ekonomin (prop. s. 64). I propositionen föreslår regeringen ökade resurser för forskning om äldre under den kommande treårsperioden. Inrättandet av tre professorer i psykologi, sociologi och socialt arbete föreslås, samtliga tre med inriktning på äldreproblem (s. 63). Vidare har regeringen beaktat behovet av medel för forskning rörande äldres hälso- och sjukvård, genom att till medicinska forskningsrådet anvisa ytterligare resurser för stöd till forskning om demenssjukdomar (prop. s. 312).

I flera motioner tas upp behovet av äldreforskning.

I *motion So201 av Sten Svensson m.fl. (m)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om behovet av ökade forskningsinsatser i fråga om demenssjukdomar och demensliknande tillstånd (*yrkande 11*). Enligt motionärerna måste samtliga universitetssjukhus ges resurser för undervisning och forskning rörande demens-

sjukdomar och psykiska sjukdomar hos äldre. Befolkningsutvecklingen motiverar enligt motionen särskilda professurer i geriatrisk psykiatri vid dessa sjukhus.

I *motion So314 av Olof Johansson m.fl. (c)* begärs ett tillkännagivande till regeringen om behovet av ökad forskning angående demens och andra åldersrelaterade sjukdomar (*yrkande 9*). Enligt motionärerna finns det flera starka skäl för sådan forskning, bl.a. det faktum att antalet personer i åldersgruppen över 80 år kommer att öka kraftigt. Motionärerna uppger att i denna åldersgrupp drabbas ca 20 % av demenssjukdomar.

Även i *motion So33 (c)* framhålls behovet av ökad forskning kring demens och andra åldersrelaterade sjukdomar. Motionärerna anser att det nya socialvetenskapliga forskningsrådet bör erhålla 1 milj. kr. för detta ändamål (*yrkandena 4 och 7, delvis*).

I *motion So40 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)* hemställs, med hänvisning till vad som anförts i motion Ub141, att regeringen ges till känna vad som anförts angående hälsovetenskaplig forskning samt angående forskning om äldre (*yrkande 5*). Motionärerna anser att det är nödvändigt att satsa på sådan forskning om den s.k. sjukvårdskrisen skall klaras. Genom forskningen hoppas motionärerna att åstadkomma en långsiktig planering av förebyggande åtgärder och av den sociala välfärden.

I motion 1989/90:Ub147 föreslår Daniel Tarschys, m.fl. (fp) att anslaget till MFR för stöd till demensforskning bör ökas med 10 milj.kr., dvs. med 9 milj.kr. utöver regeringens förslag. Motionen bereds av utbildningsutskottet.

Utskottet uttalade hösten 1989 i ett tillkännagivande till regeringen att det var mycket angeläget med en ökad forskning kring demenssjukdomarnas orsaker och möjligheter till behandling. Enligt utskottets mening krävde forskningen om demens ökade resurser. Utskottet förutsatte att detta skulle komma att beaktas vid utformningen av den kommande forskningspropositionen. Riksdagen följde utskottet. (1989/90:SoU12, s. 5, rskr. 60).

Utskottet gör följande bedömning.

Forskning om demenssjukdomar och andra åldersrelaterade sjukdomar faller inom det medicinska forskningsrådets ansvarsområde. Med stöd från MFR bedrivs också redan en omfattande medicinsk forskning kring senil demens, åldersproblem och Alzheimers sjukdom (se prop. s. 312). Regeringen anser i propositionen att ytterligare resurser bör ställas till MFR:s förfogande för stöd till forskning om demenssjukdomar och beräknar för detta ändamål 1 milj.kr.

Utskottet delar motionärernas uppfattning om behovet av ökade forskningsinsatser i fråga om demenssjukdom och andra liknande tillstånd. Mot bakgrund av innehållet i forskningspropositionen i dessa frågor anser utskottet emellertid inte att det behövs någon åtgärd från riksdagen.

gens sida med anledning av motionerna So201 (m) yrkande 11, So314 (c) yrkande 9 och motion So33 (c) yrkandena 4 och 7, delvis. Motionerna avstyrks därför.

I motion So40 (mp) efterlyses bl.a. hälsovetenskaplig forskning om äldre.

I forskningspropositionen föreslås kraftigt ökade resurser under den kommande treårsperioden för forskning om äldre. Inom det nya socialvetenskapliga forskningsrådets ansvarsområde föreslås att tre programområden för äldreforskning ges särskild prioritet. Bl.a. föreslås att tre nya professorer inrättas, samtliga med inriktning på äldreproblem. I propositionen föreslås också en förstärkning av den folkhälsovetenskapliga forskningen (se även ovan, s. 11). Med hänsyn härtill avstyrker utskottet motion So40 (mp) yrkande 5.

Handikappforskning

Handikappforskningen bedrivs inom flera olika discipliner, vilket framgår av att forskningen stöds av skilda sektorsorgan och myndigheter, såsom arbetsmiljöfonden, humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet, medicinska forskningsrådet, styrelsen för teknisk utveckling, statens råd för byggnadsforskning och transportforskningsberedningen.

I propositionen föreslås att det socialvetenskapliga forskningsrådet tar över forskningsnämndens (FRN:s) ansvar för handikappforskning. Enligt propositionen har FRN under den gångna treårsperioden initierat och stött flera betydelsefulla projekt inom handikappforskningen. Det hittillsvarande arbetet har, enligt propositionen, också inneburit att forskningsområden har kunnat identifieras och värdefulla kontaktnät byggas upp. Genom att samordningen av handikappforskningen bör ske utifrån samma utgångspunkter som tidigare kommer FRN:s hittillsvarande verksamhet att utgöra en viktig grund för det socialvetenskapliga forskningsrådets arbete, heter det i propositionen. Liksom tidigare bör övriga finansierare av handikappforskning, på samma sätt som angavs i den förra forskningspropositionen, medverka i finansieringen av denna forskning (prop. s. 64).

I propositionen (s. 253) uppges att handikappforskningen har kartlagts av bl.a. DSF och FRN. Det har därvid framkommit att det finns ett behov av ökad samhällsvetenskaplig forskning med inriktning på handikapp. Bl.a. saknas tillräckliga kunskaper om samhälleliga förhållanden som bidrar till att utveckla och vidmakthålla handikapp. Regeringen förordar därför att det inrättas två nya professorer, en i sociologi med inriktning mot handikapp, och en i handikappforskning med beteendevetenskaplig inriktning.

De medel för handikappforskning som hittills anvisats FRN, 4 165 000 kr., bör enligt propositionen i fortsättningen beräknas under femte huvudtiteln.

I motion So296 av Olof Johansson m.fl. (c) som väckts under den allmänna motionstiden hemställs att regeringen ges till känna vad som

i motionen anförts om forskning och utveckling på handikappområdet (*yrkande 10*). I motionen framhålls att forskning, metodutveckling och utbildning inom handikappområdet är av mycket stor vikt för att minska hindren för de handikappade. Ämnesrådets karaktär gör emellertid att forskningen griper över många områden: medicinska, tekniska, ekonomiska, juridiska etc. Detta medför enligt motionärerna risk för splittring som kan göra handikappforskningen ineffektiv. Av avgörande betydelse är att forskarna håller nära kontakt med de handikappade och deras organisationer liksom med näringslivet. Tvärvetenskapliga projekt måste stödjas och resultaten från dessa komma de handikappade till del, heter det i motionen.

Även i *motion So33 (c)* framhålls att handikappforskningen behöver bedrivas inom ramen för tvärvetenskapliga projekt. Motionärerna anser också att staten bör ta sitt fulla ansvar för denna forskning och att övriga finansierare av handikappforskning inte skall behöva medverka. På vårdforskningsområdet behövs ytterligare forskning som rör de arbetsmarknadsmässiga förhållandena för handikappade. Vad som i motionen anförts om inriktningen av forskningen bör ges regeringen till känna (*yrkande 2 delvis*).

Utskottet konstaterar att det socialvetenskapliga forskningsrådet i propositionen föreslås få ansvaret för planering, samordning och kanalisering av resurserna till handikappforskningen. Utskottet har ingen erinran mot detta. Det är vidare, enligt utskottet, en fördel om övriga finansierare även i fortsättningen stöder denna forskning. Utskottet utgår från att rådet i sin verksamhet kommer att beakta behovet av tvärvetenskaplig forskning på detta område och avstyrker därför motionerna So296 (c) yrkande 10 och So33 (c) yrkande 2, delvis.

I *motion So40 (mp)* hemställs att riksdagen beslutar att handikappforskningen även i fortsättningen skall ha tre forskartjänster (*yrkande 3*). Vidare begärs ett tillkännagivande om vad som i motionen anförts angående målsättningen för handikappforskningen (*yrkande 4*). Enligt motionärerna har tidigare tre forskartjänster ägnats åt handikappforskning, men med den nya organisationen blir det bara två. Handikappforskningen borde också, enligt motionärerna, satsa resurser på att ta fram bostadsinredningsdetaljer, fordon, utbildningsutrustning m.m. och utformning av stadsplaner som kan fungera lika bra för handikappade som för barn, gamla och fullt rörelseförmögna människor.

Utskottet konstaterar att regeringen i forskningspropositionen föreslår att två nya professurer med inriktning på handikapp inrättas, att drygt 4 milj.kr. förs över från FRN till det nya socialvetenskapliga forskningsrådet och att rådet övertar de satsningar på handikappforskning som FRN hittills gjort. Utskottet har ingen erinran mot förslagen i propositionen och avstyrker motion So40 (mp) yrkande 3.

Bl.a. genom att handikappforskningen stöds av sektorsorgan inom skilda verksamhetsområden bör den breda inriktning av handikappforskningen som efterlyses i motionen kunna tillgodoses. Utskottet avstyrker därför motion So40 (mp) även i nu aktuell del (*yrkande 4*).

I motion So37 av Görel Thurdin (c) begärs ett tillkännagivande om vad som i motionen anförts om behovet av forskning och rehabilitering av ryggsador. Motiveringen till motionen finns i motion Ub146. Motionären anser att socialstyrelsen bör få i uppdrag att kartlägga och analysera forsknings- och rehabiliteringsbehoven på detta område. Problemet med ryggsador skall inte ses enbart ur ett handikapperspektiv, menar motionären, utan som något som kan drabba alla.

I propositionen påpekas att sjukdomsmönstret i Sverige håller på att förändras. Systematiskt förebyggande vård och förbättrade behandlingsmetoder har lett till minskad dödlighet och ökad överlevnad i bl.a. olika cancerformer. Därmed framstår, enligt propositionen, psykisk ohälsa och ryggbesvär som allt viktigare folkhälsoproblem att lösa.

Statens beredning för utvärdering av medicinsk metodik, SBU, skall verka för en samordnad värdering av dels sådana metoder som är i bruk inom sjukvården och där det finns skäl för omprövning av deras värde, dels ännu inte etablerade metoder. Arbetet inom SBU förutsätter ett nära samarbete med forskarsamhället och sjukvårdens huvudmän. SBU redovisar sina ställningstaganden i rapporter över kunskapsläget inom de granskade områdena. SBU har nyligen presenterat en omfattande studie kallad "Ont i ryggen". Enligt denna studie utgör brister i arbetslivet en viktig orsak till ryggbesvär. En annan orsak är felaktiga behandlingsmetoder.

Även enligt propositionen är belastningssador, inte minst ryggbesvär, ett ökande problem inom arbetslivet, bl.a. som en följd av att många arbeten är monotona och utförs i låsta arbetsställningar. Varannan arbetssjukdom och vart fjärde arbetsolycksfall är relaterade till belastningsproblem (prop. s. 66). Arbetsmiljöinstitutet som inrättats genom att arbetarskyddsstyrelsens forskningsavdelning blivit en egen myndighet, prioriterar sedan tidigare redan forskning om belastningssador. Arbetsmiljöfonden, som bl.a. har till uppgift att stödja sådan forskning som kan motverka uppkomsten av arbetssador, har sedan flera år givit avsevärt utrymme åt stöd till forskning och utveckling avseende arbetsställningar och arbetsbelastning, heter det i propositionen (s. 378). Arbetsmiljöfonden startade hösten 1988 ett program mot belastningssador, som enligt propositionen nu har kommit in i ett aktivt skede.

Såsom framhålls i propositionen har ryggbesvär kommit att framstå som ett allt större folkhälsoproblem. Utskottet ser därför positivt på att SBU ägnar stor uppmärksamhet åt ryggbesvär, liksom på att forskning om de ryggåkommor och andra belastningssador som har sin grund i arbetsmiljön prioriteras inom arbetslivsforskningen. Utskottet delar alltså motionärens uppfattning att det är angeläget med forskning om ryggsador och att rehabiliteringsbehoven behöver utredas. Med hänsyn till vad som framhålls i propositionen i dessa delar anser utskottet emellertid inte att riksdagen behöver ta något initiativ med anledning av motion So37 (c). Motionen avstyrks därför.

I motion So427 av Leif Olsson och Kenth Skårvik (båda fp) tas upp forskning om de handikapp som orsakas av reumatiska sjukdomar. Motionärerna beskriver Bechterews sjukdom, som är en form av ryggradsreumatism. Enligt motionärerna kan det finnas 80 000 patienter i landet med denna sjukdom, som till största delen drabbar män. Sjukdomen debuterar i allmänhet i 20—30-årsåldern. Sjukdomsförloppet är allvarigare ju yngre man är när man drabbas. En tidigt ställd diagnos kan hjälpa patienterna till ett någorlunda drägligt liv, men det finns i dag ingen bot för sjukdomen. Motionärerna hänvisar till vikten av en tidig diagnos och hemställer dels att regeringen bör ges tillkänna att resurser måste sättas in på mer forskning på det reumatologiska området (*yrkande 1*), dels att riksdagen hos regeringen begär en kartläggning av Bechterews sjukdom i syfte att främja tidig upptäckt (*yrkande 3*).

Motion So534 av Kenth Skårvik och Leif Olsson (båda fp) handlar om skador av whiplash-(pisksnärt)karaktär. Med whiplash-skador förstås sådana skador som uppkommer i nackregionen främst vid bilkollisioner, särskilt vid påkörning bakifrån. Enligt motionärerna drabbas minst 10 000 människor varje år av whiplash — den osynliga trafikskadan —, men det kan vara många fler. Skadan är svår att diagnostisera. Bäst förutsättningar har sjukgymnaster och läkare med utbildning i ortopedisk medicin. Motionärerna uppger att det pågår forskning om whiplash vid Umeå universitet. Statsmakterna bör se över om forskningsinsatserna behöver förstärkas, anser motionärerna, och hemställer att detta ges regeringen till känna (*yrkande 2*).

I motion So427 (fp) tas upp behovet av forskning om de handikapp som orsakas av reumatiska sjukdomar, i synnerhet av den form av ryggradsreumatism som fått namnet Bechterews sjukdom. Såsom motionärerna påpekar drabbar ryggradsreumatism många människor och utgör ett stort hälsoproblem. Utskottet anser att det är viktigt att forskning sker om reumatiska sjukdomar. Det bör emellertid ankomma på de ansvariga myndigheterna att på sedvanligt sätt bedöma vilka forsknings- och utvecklingsprojekt som bör beviljas medel. Motion So427 (fp) yrkandena 1 och 3 avstyrks därför.

Även den form av trafikskada som kallas whiplash drabbar många människor. Enligt uppgift bedrivs forskning om whiplash vid Umeå universitet och vid Åre sjukhus. Vid Sahlgrenska sjukhusets smärteklinik i Göteborg bedrivs försök med att lindra den värk som drabbar whiplash-skadade. Utskottet ser positivt på forskning om whiplash-skador. Riksdagen bör dock inte prioritera mellan olika forskningsprojekt utan detta bör göras av de anslagsbeviljande myndigheterna. Motionen (fp) avstyrks därför (*yrkande 2*).

Delegationen för invandrarforskning, DEIFO, som sedan år 1983 har varit knuten till regeringskansliet, har haft till uppgift att initiera, samordna, främja och informera om invandrarforskningen i Sverige. I propositionen (avsnitt 19, s. 380) anförs att det nu är angeläget att bygga upp en mer permanent organisation för stöd till forskning inom invandrarområdet. Detta är skälet till att DEIFO tillsammans med DSF föreslås ombildas till ett socialvetenskapligt forskningsråd. Under den kommande treårsperioden bör invandrarforskningen, enligt propositionen, få väsentligt ökade resurser. Det föreslås bli en uppgift för det socialvetenskapliga forskningsrådet att närmare överväga hur dessa resurser skall fördelas mellan enskilda forskningsprojekt och den mer långsiktiga kompetensuppbyggnaden på universitet och högskolor.

För ett jämförelsevis litet och sektorsövergripande forskningsområde som invandrarforskning är det enligt propositionen särskilt viktigt att forskarna kan vända sig någonstans för diskussion och rådgivning om frågor som rör planerad, pågående eller redan genomförd forskning. Den nu föreslagna organisatoriska förändringen ger möjligheter till en förstärkning av denna nätverksfunktion, sägs det i propositionen.

Invandrarforskning är ett forskningsområde som alltjämt är under uppbyggnad, heter det vidare. Endast ett fåtal forskartjänster finns i dag inrättade inom området. De medel som har beviljats för forskning har varit begränsade. Invandrarforskningens sektorsövergripande karaktär har emellertid gjort det naturligt att också andra finansierare har beviljat anslag för forskning med anknytning till invandring. I propositionen framhålls att det är angeläget att denna utveckling fortsätter och förstärks.

I *motion So34 av Erkki Tammenoksa och Catarina Rönnung (båda s)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om invandrarforskningens tvärspektoriella roll och resursanvändning (*yrkande 1*). Motionärerna betonar att invandrarforskningen är tvärspektoriell, dvs. faller inom ramen för olika ämnesområden, och anser att propositionen förbiser detta. Motionärerna anser att det vore beklagligt om invandrarforskningen begränsas till att omfatta endast det sociala avsnittet. Vidare anser motionärerna att universitetet bör ha tillgång till basresurser så att en långsiktig kunskapsuppbyggnad inom invandrarforskningen kan ske. Sådana resurser bör med tiden byggas ut vid samtliga universitet.

Även i *motion So33 (c)* begärs ett tillkännagivande om att invandrarforskningens tvärspektoriella roll inte får upphöra när forskningen förs över till det nya rådet (*yrkande 2, delvis*).

I *motion So34 (s)* begärs också ett tillkännagivande om vad som i motionen anförts om tillräckliga personella resurser avseende informations- och nätverksfunktionen inom invandrarforskningen (*yrkande 2*). Motionärerna anser att för att den av regeringen förordade förstärkningen av nätverksfunktionen skall kunna komma till stånd krävs

att åtminstone tre tjänster inom det socialvetenskapliga rådets organisation får en anknytning till invandrarforskningsområdet. Dessutom bör, enligt motionärerna, en särskild mindre referensgrupp knytas till rådet för beredning av frågor inom invandrarforskningsområdet (*yrkande 3*).

Också utskottet vill understryka vikten av att invandrarforskningens tvärsektoriella roll bibehålls även efter det att invandrarforskningen förts över till det nya socialvetenskapliga forskningsrådet. Invandrarforskningens sektorsövergripande karaktär betonas emellertid också i forskningspropositionen. Den föreslagna organisatoriska förändringen sägs bl.a. underlätta för forskare inom olika sektorer att gemensamt diskutera frågor om planerad, pågående eller genomförd forskning. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna So34 (s) yrkande 1 och So33 (c) yrkande 2, delvis.

I motion So34 (s) begärs att tillräckliga personella resurser avsätts för invandrarforskning inom det nya socialvetenskapliga forskningsrådet och att en särskild referensgrupp knyts till rådet för beredning av frågor inom invandrarforskningsområdet.

I propositionen föreslås att invandrarforskningen under den kommande treårsperioden får väsentligt ökade resurser, sammanlagt 3 milj.kr., förutom de medel som förs över från arbetsmarknadsdepartementets budget. Regeringens avsikt är således i likhet med motionärernas att stärka invandrarforskningens ställning. Enligt propositionen (s. 132) kommer regeringen senare att besluta om organisation och instruktion för det socialvetenskapliga forskningsrådet. Utskottet utgår från att tillräckliga personella resurser tillförs invandrarforskningen och avstyrker därmed motion So34 (s) såvitt nu är i fråga (yrkandena 2 och 3).

I *motion So40 (mp)* begärs ett tillkännagivande av vad som i motionen anförts angående förståelse av kulturer som ett viktigt forskningsobjekt (*yrkande 2*). Forskning om förståelse av kulturer syftar enligt motionärerna till att förebygga rasism, religiös fanatism och andra typer av avvikande-rädsla hos folkgrupper och i stället främja fredlig samexistens, tolerans och rättsuppfattning.

I propositionen (avsnitt 6, s. 68) påpekas att Sverige under 1980-talet har blivit ett alltmer mångkulturellt samhälle, bl.a. till följd av de många flyktingar och andra invandrare som har kommit till vårt land. Genom invandringen har vi kommit i kontakt med för oss främmande kulturer, religioner och sedvänjor. Detta har varit positivt och berikande för vårt samhälle, heter det i propositionen.

Möten mellan olika kulturer sker dock inte alltid friktionsfritt. Man tvingas ompröva värderingar och attityder. Främlingsfientlighet kan enligt propositionen bara mötas med kunskap.

För invandrarna kan också anpassningen till den svenska kulturen vara svår, sägs det vidare. Invandrarna kan ha stora svårigheter att

etablera sig på arbetsmarknaden och nå delaktighet i samhällslivet. De tendenser till utanförskap som finns måste mötas med lämpliga åtgärder.

Enligt propositionen behöver det fortsatta arbetet med att reformera invandrarpolitiken ett fortsatt och utökat stöd från forskningen. Invandrarforskningen berör inte bara flyktingar och andra invandrare. Den berör även attityder, värderingar och reaktioner hos samhället i övrigt, liksom relationer mellan invandrade grupper inbördes samt mellan dessa och den infödda majoriteten.

Det är enligt propositionen också viktigt att ökade ansträngningar görs för att resultat från invandrarforskningen skall spridas, även utanför forskarkretsar, i större omfattning än vad som hittills varit fallet (s. 380).

Utskottet anser att det slag av forskning som efterlyses i motion So40 (mp) väl inryms i invandrarforskningen, som den definieras i propositionen. Utskottet förutsätter att invandrarforskningen kommer att öka i omfattning efter den förstärkning av resurserna som föreslås i propositionen och att motionens krav på forskning som bl.a. syftar till att förebygga rasism därigenom kommer att tillgodoses. Motion So40 (mp) yrkande 2 avstyrks därför.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisning för det socialvetenskapliga forskningsrådet för budgetåret 1990/91. Utskottet har i det föregående avstyrkt motion So33 (c) yrkande 7, vari föreslås en höjning av anslaget med 2 milj.kr. samt motion So39 (vpk) yrkande 2, vari föreslås att medlen överförs till det humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet. Utskottet har inte något att erinra mot de riktlinjer för resursförstärkning för budgetåren 1991/92 och 1992/93 som angetts och föreslår därför att riksdagen godkänner dessa. Utskottet tillstyrker vidare regeringens förslag till medelsanvisning för utredningar m.m., anslaget A 2 under femte huvudtiteln i budgetpropositionen och forskningspropositionen.

Forskning om barn

I *motion So284 av Lena Öhrsvik (s)* begärs ett tillkännagivande till regeringen om vad som i motionen anförts om behovet av en samhälls-ekonomisk studie om effekterna av förebyggande insatser för socialt handikappade barn. Enligt motionären vet man att många av barnen från utsatta sociala miljöer senare återfinns på institutioner av olika slag, att stora arbetsmarknadspolitiska insatser görs, att många förtidspensioneras osv. Man vet också att flera av dem varit föremål för mängder av olika insatser. Enligt motionärens mening vore det värdefullt att pröva om rätt åtgärder vidtagits för dessa barn och om ytterligare insatser vore möjliga.

I *motion So38 av Daniel Tarschys m.fl. (fp)* hemställs, med hänvisning till vad som anförts i motion Ub147, att riksdagen hos regeringen begär en utredning av hur ett forskningscentrum om barnfrågor kan

organiseras i enlighet med vad som anförts i motionen. Enligt motionärerna behövs en samordning av forskningen kring barnfrågor. Ett forskningscentrum bör därför inrättas för detta ändamål. I ett inledningsskede bör forskning kring barns fysiska miljö, utsatta barn samt invandrar- och flyktningbarn prioriteras. Till ett sådant forskningscentrum bör knytas en professur i social pediatrik. Enligt motionärerna behöver det utredas hur detta centrum skall organiseras och vilka resurser som behövs. Verksamheten kan enligt motionärerna antingen knytas till temaforskningen i Linköping, till Allmänna Barnhusets arbete eller kan ett fristående forskningsinstitut upprättas.

En motion (fp) med yrkande om ett centrum för forskning om barn behandlades av utskottet i samband med den förra forskningspropositionen, se betänkande SoU1986/87:28 s. 11. Utskottet ansåg då att det var angeläget med forsknings- och utvecklingsarbete som gav kunskap om barns livsvillkor. Utskottet hänvisade emellertid till den temaforskning om barn som höll på att inrättas vid universitetet i Linköping och ansåg att motionens krav om ett centrum för barnforskning därigenom tillgodosågs.

Tema barn vid universitetet i Linköping inrättades efter förslag i 1987 års forskningsproposition. Det finns nu två professurer knutna till temat. Enligt propositionen är det av stor betydelse att forskningen inom tema Barn får en omfattning som ger en god forskningsmiljö (avsnitt 17, s. 293). Medel beräknas därför för en förstärkning av tema Barn genom inrättande av en tjänst som professor inom temat den 1 juli 1991. Som ett led i regeringens strävan att långsiktigt bygga upp vetenskaplig kompetens inom områden som är av betydelse för utvecklingen inom skilda samhällssektorer föreslås också en förstärkning genom att 1 milj.kr. tillförs tema Barn budgetåret 1990/91.

Utskottet konstaterar att temaforskningen om barn vid universitetet i Linköping i propositionen föreslås få en förstärkning. Utskottet vidhåller inställningen att denna temaforskning tillgodoser kravet på ett forskningscentrum om barnfrågor. Utskottet avstyrker därför motion So38 (fp).

I forskningspropositionen framhålls vidare att socialtjänstens arbete med barn och barnfamiljer måste ta sin utgångspunkt i kunskaper om barn och barnfamiljernas levnadsförhållanden (avsnitt 17, s. 255). Det är enligt propositionen därför väsentligt att forskningen om levnadsvillkor för och de generella stöden till barn och barnfamiljer utvecklas. För att stödja en långsiktig kunskapsuppbyggnad inom området föreslår regeringen att det inrättas en professur i socialt arbete med inriktning mot familjepolitik vid universitetet i Göteborg.

Utskottet ser med tillfredsställelse att forskningen om socialt arbete med inriktning mot familjepolitik föreslås få ett ökat stöd. Det är väsentligt att socialtjänstens arbete med barn och barnfamiljer grundas på kunskaper om de förhållanden som råder i verkligheten. Enligt utskottets mening vore det värdefullt att få bättre kunskap om effekter-

na av olika förebyggande insatser för socialt handikappade barn. Det bör emellertid inte ankomma på riksdagen att ta initiativ till en sådan studie som motionären i motion So284 (s) begär, utan i stället på ansvariga myndigheter att på vanligt sätt bedöma de projektplaner som utarbetas på området och avgöra vilka projekt som bör beviljas medel. Motion So284 (s) avstyrks därför.

Läkemedelsforskning

I propositionen (avsnitt 8 s. 82) uppges att ca två tredjedelar av all forskning och utveckling utförs inom företagssektorn, vilket uppges vara en stor andel sett ur ett OECD-perspektiv. Det är också inom företagssektorn som de stora ökningarna av FoU-verksamheten under 1980-talet har skett. Vissa uppgifter tyder emellertid på att tillväxten i de svenska företagens satsningar har bromsats upp och kanske till och med stagnerat under åttiotalets sista år, vilket regeringen finner oroande med hänsyn till den internationella utvecklingen.

Enligt propositionen föreligger stora skillnader mellan branscherna när det gäller rena forskningsinsatser. För läkemedelsindustrin används mer än hälften av forskningsmedlen till grundforskning och tillämpad forskning, medan stora branscher som elektroindustrin och transportmedelsindustrin i huvudsak satsar på utvecklingsarbete.

Enligt propositionen är det av stor vikt att den höga andelen forskning och utveckling inom svenskt näringsliv kan upprätthållas och förstärkas under 1990-talet. Detta är av avgörande betydelse för att bevara svensk industris konkurrenskraft och därmed trygga en fortsatt exportledd tillväxt och en full sysselsättning, heter det (prop. s. 84).

I *motion So40 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär förslag om förstärkning av den statliga oberoende forskningen inom läkemedelsområdet (*yrkande 1*).

Motionärerna är tveksamma beträffande regeringens förutsättning att näringslivet även i fortsättningen bör stå för de uppgifter företagen av hävd tagit på sig inom tillämpad forskning och utveckling. Särskilt ofördelaktigt för medborgarna är, enligt motionärerna, det förhållandet att läkemedelsindustrin fått ett mycket starkt inflytande över sjukvården. Regeringen bör därför lägga fram förslag om hur den oberoende forskningen inom detta område kan förstärkas.

Utskottet konstaterar att inom läkemedelsindustrin går en mycket stor andel av investeringarna till forskning och utveckling. Utskottet delar regeringens uppfattning att det är av stor vikt att den höga andelen forskning och utveckling inom svenskt näringsliv kan upprätthållas. För att den svenska läkemedelsindustrin skall kunna behålla sin position på världsmarknaden är det nödvändigt med stora långsiktiga satsningar på forskning och utveckling. Utskottet delar inte uppfattningen i motion So40 (mp) yrkande 1 att den oberoende forskningen på detta område bör förstärkas på bekostnad av forskningen inom företagen. Frågan om statens insyn på läkemedelsområdet torde kom-

ma att behandlas i den proposition om ny lagstiftning på läkemedelsområdet som för närvarande förbereds i socialdepartementet. Utskottet avstyrker därmed motionen.

1989/90:SoU19

Forskning om amalgam och andra dentalmaterial

Ett tiotal motionsyrkanden har väckts om forskning kring amalgam och andra dentalmaterial.

I *motion So410 av Claes Roxbergh m.fl. (mp)* begärs att socialstyrelsen får i uppdrag att intensifiera utvecklingen av ofarliga alternativ som tandbehandlingsmaterial och att 11 milj. kr. under en treårsperiod ställs till förfogande (*yrkande 3*). I *motion So416 av Lars Werner m.fl. (vpk)* hemställs att forskningen för framtagandet av ofarligt och alternativt tandlagningsmaterial intensifieras under en avvecklingsperiod på tre år (*yrkande 2*).

I *motion So435 av Sigge Godin (fp)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om fortsatt amalgamforskning (*yrkande 1*). Motiveringen till motionen finns i motion Sf258. Motionärerna understryker vikten av att både grundforskning och klinisk forskning vad gäller hälsoeffekter av amalgam fortsätter med minst oförminskad styrka tills orsakssambanden klarlagts.

I *motion So439 av Karin Israelsson m.fl. (c)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts rörande forskning och utvecklingsarbete för ersättningsmaterial vid tandlagning (*yrkande 1*). Motiveringen till motionen finns i motion Sf263. Motionärerna anser det befogat att man från regeringens sida tar sitt ansvar när det gäller forskning och utveckling av nya tandlagningsmaterial så att socialstyrelsens anvisningar om en snar avveckling av amalgam som tandlagningsmaterial kan följas.

I *motion So475 av Gullan Lindblad m.fl. (m)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om att användningen av amalgam bör reduceras i största möjliga mån och forskningen kring ofarliga ersättningsmedel intensifieras (*yrkande 2*). Motiveringen till motionen finns i motion Sf299.

I *motion So31 av Gullan Lindblad och Birger Hagård (båda m)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om behovet av årliga anslag till forskning om amalgam och andra dentalmaterial så att det av socialstyrelsen framlagda tvärsektoriella forskningsprogrammet kan genomföras under den avsedda fyraårsperioden (*yrkande 1*). Motionärerna uttrycker sin tillfredsställelse med att regeringen i forskningspropositionen föreslår ett anslag om ytterligare 3 milj.kr. till amalgamforskning men förutsätter att årliga anslag beviljas så att det framlagda forskningsprogrammet kan fullföljas och att en årlig uppräknings sker i förhållande till kostnadsfördyringen.

I *motionerna So455 av Rosa Östh (c), So480 av Barbro Sandberg och Håkan Holmberg (båda fp), So537 av Marianne Andersson och Jan*

Hytring (båda c) yrkande 5, och So33 av Karin Israelsson m.fl. (c) yrkande 3, hemställs att det tillskapas ett särskilt tvärvetenskapligt forskningscentrum i Uppsala på tungmetall- och spårelementområdet. Vid ett sådant forskningscentrum skall det kunna bedrivas forskning kring amalgam och dess verkningar på kroppen liksom om skador av tungmetaller i vidare mening. Vad som enligt motionärerna särskilt talar för Uppsala som lokaliseringssort är att där finns en bred vetenskaplig kompetens uppbyggd vid ett flertal institutioner och att där redan presenterats värdefulla rön på området. Vidare ligger Uppsala läns landsting väl framme i förberedelsearbetet för en patientanknuten verksamhet, anför motionärerna. Även i *motion So410 (mp)* hemställs att riksdagen hos regeringen begär forskningspengar för att starta någon form av institut eller centrumbildning där man kan forska tvärvetenskapligt på universitetsnivå och samla både medicinsk och odontologisk forskning för att få fram tillförlitliga diagnosmetoder och behandlingsmetoder för amalgamsjuka patienter (*yrkande 6*).

Motionärerna i *motion So31 (m)* hemställer också att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om behovet av gemensam nordisk forskning kring amalgam och andra tandfyllnadsmaterial (*yrkande 2*). Motionärerna hänvisar till att Nordiska rådet beslutat uttala sig för ett gemensamt nordiskt forskningssamarbete genom Nordiska nämnden för odontologisk materialprovning (NIOM).

Behovet av forskning kring amalgam och andra dentala material har under senare år påtalats i flera utredningsrapporter, såsom i betänkan- dena Ds S 1986:2 Kontroll och tillsyn av dentala material och den s.k. LEK-utredningens rapport Kvicksilver/amalgam hälsorisker (Socialstyrelsen redovisar 1987:10). Socialstyrelsen uppdrog genom beslut i februari 1988 åt förre chefen för statens miljömedicinska laborator- ium, professor emeritus Lars Friberg, att utarbeta ett tvärsektorie- llt forskningsprogram vad gäller kvicksilver från amalgam och dess påver- kan på hälsan. Inom ramen för arbetet med forskningsprogrammet inventerades pågående forskning. Uppgifter inhämtades även från be- rörda forskningsorgan om intresse och möjligheter att medverka i ett utvidgat forskningsprogram. Enligt professor Friberg erfordrades 16 milj.kr. fördelade på fyra år, med början budgetåret 1989/90, för att genomföra forskningsprogrammet. Socialstyrelsen granskade program- met tillsammans med ett antal forskningsmedelsbeviljande organ och föreslog därefter regeringen att MFR skulle få i uppdrag att på basis av det framtagna forskningsprogrammet initiera och samordna forsknings- insatserna vad gällde hälsoeffekter av amalgam. Arbetet borde enligt socialstyrelsen bedrivas så att forskningsanslag kunde bli tillgängliga redan under budgetåret 1989/90.

Utskottet uttalade hösten 1988 (1988/89:SoU7, RD 41, rskr. 42) att utskottet ansåg det viktigt att det framtagna forskningsprogrammet genomfördes och underströk bl.a. att det för detta krävdes en bred forskning som omfattar såväl odontologisk, epidemiologisk, klinisk och toxikologisk forskning som materialutveckling. Utskottet ansåg vidare

att åtgärder borde vidtas så att erforderlig forskning på området säkerställdes. Enligt utskottets mening borde regeringen ägna frågan om de aktuella forskningsinsatserna särskild uppmärksamhet vid beredningen inom regeringskansliet. Vad utskottet uttalade i forskningsfrågan föreslogs riksdagen ge regeringen till känna. Riksdagen följde utskottet. Utskottet förutsatte vid sitt beslut att regeringen skulle ställa erforderliga medel till förfogande under budgetåret 1989/90, antingen genom en omprioritering inom befintliga anslag eller genom en ökning av anslagen. Regeringen överlämnade riksdagens beslut till MFR, som genom omprioriteringar kunde frigöra 1 milj.kr. för forskning kring amalgam.

Våren 1989 behandlade utskottet på nytt frågor om resurser till forskningen kring amalgam (bet. 1988/89:SoU28). Utskottet föreslog med anledning av vissa motionsyrkanden att riksdagen under femte huvudtiteln (socialdepartementet) under ett nytt särskilt anslag Forskning om amalgam och andra dentalmaterial skulle anvisa ett reservationsanslag på 3 milj.kr. Från anslaget borde enligt utskottets mening kunna utgå anslag till såväl forskning om amalgamets inverkan på hälsan som forskningen om ersättningsmaterial. Riksdagen följde utskottet (rskr. 331).

I forskningspropositionen (s. 313) hänvisas till riksdagens beslut att för innevarande budgetår anvisa 3 milj.kr. för forskning om amalgam och andra dentalmaterial. Regeringen har under anslaget E16. Medicinska forskningsrådet under åttonde huvudtiteln beräknat 3 milj.kr. för detta ändamål och samtidigt gjort en motsvarande minskning av anslaget Forskning om amalgam och andra hälsorisker under femte huvudtiteln.

I en motion till Nordiska rådets 37:e session i Stockholm 1989 tog den svenske delegaten Sten Svensson (m) upp frågan om gemensam nordisk forskning kring amalgam m.m.

Nordiska rådets social- och miljöutskott hemställde med anledning av motionen att Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet att genom Nordiska nämnden för odontologisk materialprovning (NIOM) inom ramen för dess ordinarie budget i samarbete med nordiska forskningsinstitutioner och medicinsk expertis utföra ett forskningsprojekt om amalgam och andra tandfyllnadsmaterial. Utskottets förslag antogs av Nordiska rådet vid dess 38:e session i februari 1990.

Socialstyrelsen har i mars 1990 tillsatt en ny expertgrupp med uppgift att följa forskningen kring kvicksilver och andra tungmetaller. Bakgrunden är att kliniska erfarenheter visat att socialstyrelsens allmänna råd rörande patienter som utsatts för kvicksilverexponering (SOSFS (M) 1988:9) behöver aktualiseras och ses över. Expertgruppen har antagit namnet *tungmetallgruppen*, bl.a. för att markera att kvicksilverproblemet i framtiden bör fogas in i ett helhetsperspektiv, där samtliga tungmetallers inverkan på människa och miljö måste beaktas.

Tungmetallgruppen, där landets främsta experter på området ingår, kommer bl.a. att behandla frågan om hur forskare skall kunna stimuleras att ägna sig åt forskning om amalgam och kvicksilver och om hur utvecklingen av nya tandersättningsmaterial kan uppmuntras.

Utskottet ser med tillfredsställelse att regeringen beräknat 3 milj.kr. under anslaget till MFR för forskning om amalgam och andra dentalmaterial. Utskottet utgår från att anslag av minst samma storlek årligen kommer att beviljas för detta ändamål så att det tvärsektoriella forskningsprogram som tagits fram av socialstyrelsen kan genomföras. Det sagda innebär att utskottet anser att motionerna So410 (mp) yrkande 3, So416 (vpk) yrkande 2, So435 (fp) yrkande 1, So439 (c) yrkande 1, So475 (m) yrkande 2 och So31 (m) yrkande 1 inte påkallar någon ytterligare åtgärd av riksdagen. Motionerna avstyrks således.

I flera motioner begärs att det tillskapas ett särskilt tvärvetenskapligt forskningscentrum där det skall kunna bedrivas forskning dels kring amalgam och dess verkningar på kroppen, dels om skador av tungmetaller i vidare mening. Många av motionärerna anser att Uppsala vore lämpligt som lokaliseringssort för ett sådant centrum, bl.a. av det skälet att i Uppsala finns en bred vetenskaplig kompetens på området.

Enligt vad utskottet erfar finns en bred vetenskaplig kompetens på tungmetall- och spårelementområdet i Uppsala, och värdefulla forskningsrön på området har också presenterats där. Uppsala läns landsting har också förberett en patientanknuten verksamhet på området.

Utskottet ser positivt på den forskning på tungmetalloområdet som sålunda bedrivs vid Uppsala universitet. Utskottet vill i detta sammanhang också anknyta till behovet av gemensam nordisk forskning kring amalgam och andra tandfyllnadsmaterial, vilket tas upp i motion So31(m) yrkande 2. Nordiska rådets rekommendation innebär att ett forskningsprojekt på detta område skall bedrivas i samarbete med nordiska forskningsinstitutioner och medicinsk expertis. Utskottet, som utgår från att Nordiska ministerrådet följer Nordiska rådets rekommendation, anser att den svenska insatsen inom det nordiska forskningsprojektet bl.a. kan bedrivas i anslutning till den ovan beskrivna forskningen i Uppsala, som därmed får en starkare ställning. Med hänvisning härtill avstyrker utskottet motionerna So455 (c), So480 (fp), So537 (c) yrkande 5, So33 (c) yrkande 3, So410 (mp) yrkande 6 och So31 (m) yrkande 2.

Forskning om etik i vården

Enligt motionärerna i *motion 33 (c)* är etik i vården, sett ur olika perspektiv och inom olika vårdområden, ett angeläget forskningsområde. Genom den snabba tekniska och medicinska utvecklingen ställs vi ständigt inför nya, svåra prioriterings- och värderingsfrågor inom sjukvården, anför motionärerna. Utvecklingen inom bioteknik, fosterdiagnostik och transplantationskirurgi ställer enligt motionärerna ökade krav på uppföljning av nu gällande regler inom etikområdet. Motionärerna hemställer att vad som i motionen anförts om forskningen inom

området etik i vården ges regeringen till känna (*yrkande 5*). Beträffande forskningens medel och inriktning vad gäller bioteknisk forskning hänvisar motionärerna till en särskild kommittémotion om bioteknik. Denna motion bereds av jordbruksutskottet.

Forskarsamhället har utformat vissa allmänna forskningsetiska principer. Vid ett möte med World Medical Association i Helsingfors år 1964 uppställdes ett antal rekommendationer för etiska ställningstaganden i medicinsk forskning. Dessa reviderades år 1975. Med utgångspunkt i bl.a. denna reviderade Helsingforsdeklaration har humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet (HSFR) samt delegationen för social forskning (DSF) utformat regler efter vilka deras etikkommittéer arbetar.

Enligt propositionen har medvetenheten om de forskningsetiska problemen förstärkts under de senaste åren. Det finns numera också goda erfarenheter av forskningsetisk prövning med lekmannainflytande i granskningsverksamheten. Inom forskarsamhället finns en stor medvetenhet om forskningsetiska problem och om det ansvar dessa för med sig, sägs det i propositionen. Det finns också en klar beredskap att fortsätta utvecklingen av granskningsförfarandet.

En utbyggnad av den forskningsetiska granskningen inom forskarsamhället är, enligt regeringens mening, viktig för att ytterligare bygga upp det nödvändiga förtroendet mellan forskningen och medborgarna. Utformningen av olika typer av rådgivande och beredande kommittéer ankommer på de beslutande organ som finns. UHÄ i egenskap av tillsynsmyndighet för högskolan samt forskningsråden och andra berörda myndigheter har alla ansvar för att forskningsetiska frågor uppmärksammas och att forskningen på ett rimligt och betryggande sätt prövas ur etisk synpunkt. Hybrid-DNA-delegationen och statens medicinsk-etiska råd har i uppgift att följa utvecklingen inom sina respektive områden samt att hålla regeringen underrättad om denna.

Regeringen har nyligen beslutat om direktiv för en parlamentarisk beredning för frågor rörande användningen av genteknik. Beredningen skall bl.a. se över de etiska principerna för vad som bör vara tillåtet och otillåtet vid användningen av genteknik.

Utskottet delar motionärernas uppfattning att den medicinska och tekniska utvecklingen ställer krav på uppföljning av nu gällande regler inom etikområdet. Som framgått av den ovan lämnade redovisningen finns flera organ, både inom och utanför forskarsamhället, som har till uppgift att följa utvecklingen inom medicinsk behandling, teknik och forskning. Hybrid-DNA-delegationen, statens medicinsk-etiska råd och den nya parlamentariska beredningen för frågor som rör användningen av genteknik bör alla känna som sin uppgift att följa den medicinska utvecklingen och gå igenom de etiska problem som kan uppstå i samband med denna. Med hänvisning till det anförda avstyrks motion So33 (c) yrkande 5.

I motion So30 av Bertil Persson m.fl. (m) begärs ett tillkännagivande av vad som i motionen anförts om ett WHO-universitet i medicinsk teknologi (yrkande 1). Motiveringen till motionen finns i motion Ub39. Motionärerna uppger att det inom världshälsoorganisationen, WHO, förekommit diskussioner om tillskapandet av ett särskilt universitet i medicinsk teknologi vad gäller management och teknikutvärdering. Härvid har, enligt motionärerna, Malmö varit det mest aktuella lokaliseringsoptionen. Den föreslagna utbildningen torde vara synnerligen angelägen, heter det i motionen, inte minst med hänsyn till att större delen av den avancerade medicinsk-tekniska utrustningen i u-länderna står outnyttjad på grund av bristande underhållsmöjligheter. Motionärerna anser det angeläget att Sverige ställer sig positivt till ett sådant WHO-universitet och att en förläggning till Malmö understöds.

Utrikesutskottet konstaterade i höstas, med anledning av en motion (m) om att förlägga FN-organ till Sverige, att Sverige i princip är positivt till en eventuell framtida lokalisering av ytterligare FN-organ till landet. Denna inställning borde enligt utrikesutskottet vara vägledande när en diskussion eventuellt med tiden kunde komma att aktualiseras i FN. Med hänvisning till att frågan vid tillfället saknade aktualitet avstyrktes motionen (1989/90:UU14 s. 16).

Innan något konkret förslag om ett WHO-universitet för medicinsk teknologi lagts fram av WHO anser utskottet inte att riksdagen bör ta ställning för eller emot inrättandet av ett sådant universitet, eller till förläggningen av detsamma. Utskottet avstyrker därför motion So30 (m) yrkande 1.

HUGO-projektet (Human Genome Organization)

Inom det internationella s.k. HUGO-projektet bedrivs ett vetenskapligt arbete med målet att kartlägga den mänskliga arvsmassan — DNA. Ca 5 000 av ca 100 000 av människans gener är nu identifierade. Denna kartläggning kan betraktas som grundforskning, vars resultat inte omedelbart går att tolka. I förlängningen räknar man dock med att på grundval av resultaten kunna identifiera de gener som ger upphov till människans kända ärftliga sjukdomar och få ökade kunskaper om en mängd andra sjukdomar där ärftligheten spelar en viss roll.

Hela projektet beräknas ta ca 15 år och kosta ca 20 miljarder kronor.

I HUGO ingår f.n. fyra forskare från Sverige. Vid olika forskningsinstitutioner i Sverige pågår utvecklingsarbete med anknytning till HUGO. Forskningen bedrivs dock under oklara former och ansträngningar görs för att etablera ett svenskt HUGO-projekt. Detta projekts syfte skulle vara att tillgodose att Sverige ges en möjlighet att från en starkare plattform påverka den internationella organisationen.

De svenska forskningsråden och andra anslagsbeviljande organ har av de svenska forskarna gjorts uppmärksamma på behovet av att få medel för etablerande av ett svenskt HUGO. I ett första skede skulle det röra sig om ett par miljoner kronor.

Utskottet gör följande bedömning.

Det är angeläget att Sverige deltar i HUGO-projektet. Därmed öppnas möjligheten att påverka forskningens inriktning och att skapa en kontinuerlig dialog om dess nytta och risker. Sverige kommer då också att få samma tillgång till den samlade kunskap som HUGO-projektet kommer att generera på bl.a. sjukvårdens och farmakologins områden. Sverige riskerar annars ett utflöde av forskarkapacitet samt minskar möjligheterna till teknologisk utveckling inom området. Ju starkare nationell organisation som kan tillskapas, desto större möjligheter får Sverige att påverka forskningens inriktning och ställa krav på en fast ledning av projektet.

Mot denna bakgrund finner utskottet det alltså angeläget att det inom befintliga ramar avsätts medel för att tillskapa ett svenskt HUGO-projekt i syfte att garantera en fortlöpande insyn i och dialog om projektets inriktning och resultat. Vad utskottet här anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Verksamheten vid Statens bakteriologiska laboratorium, SBL

SBL är det nationella expertorganet för skyddet mot smittsamma sjukdomar. Krav på hög vetenskaplig kompetens måste enligt propositionen ställas på personalen vid SBL. För den forskning om HIV och aids som bedrivs vid SBL och för den förstärkning av forskningen på smittskyddsområdet som föreslås i propositionen har redogjorts ovan s. 22.

Som tidigare nämnts föreslås i forskningspropositionen att tre professorer inrättas vid Karolinska institutet, KI. Innehavarna av tjänsterna skall tillika vara avdelningsföreståndare vid SBL. Kostnaderna för de tre tjänsterna som föreslås inrättade vid KI beräknas till 4,5 milj.kr. Enligt propositionen bör 4,5 milj.kr. anvisas under åttonde huvudtitelns reservationsanslag Medicinska fakulteterna och anslaget E10 under femte huvudtiteln minskas i motsvarande mån i förhållande till vad som beräknats i budgetpropositionen.

I *motion So431 av Siw Persson (fp)* hemställs att regeringen ges till känna vad som i motionen anförts om anslag, resursbehov och ändring av organisationen av mykologiska sektionen vid SBL. Den mykologiska sektionen är enligt motionären den enda institution i landet som utför en heltäckande klinisk mykologisk diagnostik (diagnostik av svamporganismer). Motionären uppger bl.a. att inom SBL:s nuvarande organisationsform är den mykologiska diagnostiken underställd den bakteriologiska avdelningen som en underavdelning. Denna organisa-

tion förhindrar, enligt motionären, att den mykologiska sektionen får en adekvat resurstilldelning och att den rationellt kan bedriva referensverksamhet.

SBL är enligt sin instruktion (1988:1241) indelat i åtta avdelningar, bl.a. en bakteriologisk enhet. Denna är i sin tur indelad i ett antal sektioner, däribland en mykologisk sådan.

En motion av samma motionär, med motsvarande innehåll som den nu aktuella, behandlades av utskottet våren 1989. Motionen avstyrktes med hänvisning till att SBL:s framtida organisation och verksamhet var föremål för beredning i regeringskansliet.

Utskottet har i tidigare sammanhang (bl.a. 1988/89:SoU24 och 1989/90:SoU17), när motioner väckts om myndigheters inre organisation, erinrat om riksdagens beslut med anledning av proposition 1986/87:99 om ledning av den statliga förvaltningen (KU 1986/87:29, rskr. 226) genom vilket lagts fast att riksdagen bör besluta om huvudinriktningen av myndigheternas verksamhet medan regeringen ensam bör besluta om grundstrukturen när det gäller en myndighets organisation.

Riksdagen bör därför, enligt utskottet, inte ta ställning i fråga om organisationen av den mykologiska sektionen vid SBL och därmed sammanhängande frågor. Utskottet avstyrker därför motion So431 (fp).

Utskottet har inte något att erinra mot de av regeringen föreslagna medelsanvisningarna vad gäller SBL:Centrallaboratorieuppgifter, anslagen E 10 i budgetpropositionen och i forskningspropositionen.

Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad, NUU

I motion So403 av Daniel Tarschys m.fl. (fp) och motion So491 av Rune Rydén och Per Stenmarck (båda m), väckta under den allmänna motionstiden, hemställs att nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad, NUU, avvecklas.

Under avsnitt 17 i forskningspropositionen redogörs för samarbetet mellan staten och landstingskommunerna samt vissa andra kommuner när det gäller klinisk utbildning och forskning. I propositionen (s. 225) uppges att ett nytt samarbetsavtal med sjukvårdshuvudmännen om läkarutbildning och forskning har träffats den 19 december 1989 och att regeringen den 18 januari 1990 godkänt avtalet för statens del. Samarbetsavtalet är fogat till propositionen som bilaga 2. Mot bakgrund av att formerna för de tidigare investeringsersättningarna för läkarutbildning och medicinsk forskning ändras bortfaller enligt propositionen behovet av NUU som därmed kan avvecklas.

Enligt uppgift från socialdepartementet kommer instruktionen för NUU att upphävas fr.o.m. den 1 juli 1990. Motionerna So403 (fp) och So491 (m) kommer således att tillgodoses utan något initiativ av riksdagen. Motionerna avstyrks därför.

Utskottet hemställer

1. beträffande *inrättandet av ett socialvetenskapligt forskningsråd*

att riksdagen med bifall till förslaget i proposition 1989/90:90 och med avslag på motionerna 1989/90:So36 yrkande 1 och 1989/90:So39 yrkande 1 godkänner att delegationen för social forskning samt delegationen för invandrarforskning ombildas till ett socialvetenskapligt forskningsråd,

res. 1 (m, vpk)

2. beträffande *placeringen av det socialvetenskapliga forskningsrådet*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:So36 yrkande 2, 1989/90:So33 yrkande 1 och 1989/90:So41,

res. 2 (m, c, vpk) - villk. 1

3. beträffande *behovet av folkhälsoforskning*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So490,

4. beträffande *en ny levnadsnivåundersökning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So309 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. beträffande *missbruksforskningens ställning i det socialvetenskapliga forskningsrådet*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So32,

6. beträffande *behovet av alkoholforskning*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So321 yrkande 11,

res. 3 (c)

7. beträffande *forskning om alkoholmissbrukets familjesociala konsekvenser*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:So33 yrkande 2, delvis, 1989/90:So203 och 1989/90:So226 yrkande 1,

res. 4 (m, c, fp)

8. beträffande *behandlingsforskning inom socialtjänsten*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So262,

9. beträffande *forskning om ungdomens allt tidigare alkoholdebüt*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So259 yrkande 7,

10. beträffande *forskning om kvinnors missbruk*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So323 yrkande 5,

res. 5 (c, mp)

11. beträffande *en särskild fond för alkoholforskning*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So250,

12. beträffande *en kartläggning av narkotikamissbrukets omfattning*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:So279 och 1989/90:So317 yrkande 3.

res. 6 (fp)

13. beträffande *forskning om läkemedelsberoende*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So517 yrkande 7,

res. 7 (m, fp, c, mp)

14. beträffande *forskning om psykisk ohälsa*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So40 yrkande 6,
res. 8 (mp)
15. beträffande *förstärkning av allergiforskningen*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So35,
res. 9 (mp)
16. beträffande *inrättande av ett allergicentrum*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So488,
17. beträffande *lokalisering av allergicentrum*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So422,
18. beträffande *aidsforskning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So33 yrkande 6,
res. 10 (c)
19. beträffande *forskning om demenssjukdomar*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:So201 yrkande 11,
1989/90:So314 yrkande 9 och 1989/90:So33 yrkande 4,
res. 11 (m, c)
20. beträffande *hälsovetenskaplig forskning och forskning om äldre*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So40 yrkande 5,
res. 12 (mp)
21. beträffande *inriktningen av handikappforskningen*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:So296 yrkande 10 och
1989/90:So33 yrkande 2, delvis,
res. 13 (c)
22. beträffande *antalet forskartjänster för handikappforskning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So40 yrkande 3,
res. 14 (mp)
23. beträffande *målsättningen för handikappforskning*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So40 yrkande 4,
res. 14 (mp)
24. beträffande *forskning om ryggsador*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So37,
25. beträffande *forskning om reumatiska sjukdomar*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So427 yrkandena 1 och 3,
26. beträffande *forskning om whiplash-skador*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So534 yrkande 2,
27. beträffande *invandrarforskningens tvärsektoriella roll*
att riksdagen avslår motionerna 1989/90:So33 yrkande 2, delvis
och 1989/90:So34 yrkande 1,
res. 15 (c)
28. beträffande *personella resurser till invandrarforskningen*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So34 yrkandena 2 och 3,
29. beträffande *forskning om förståelse av kulturer*
att riksdagen avslår motion 1989/90:So40 yrkande 2,
res. 16 (mp)
30. beträffande *medelsanvisningen för det socialvetenskapliga forskningsrådet*
att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:90 avsnitt 14
p. 2 och med avslag på motionerna 1989/90:So33 yrkande 7 och

1989/90:So39 yrkande 2 till *Socialvetenskapliga forskningsrådet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 58 526 000 kr.,

res. 17 (c) - villk. 10 och 11

res. 18 (vpk) - villk. 1

31. beträffande *riktlinjer för resursförstärkningar*

att riksdagen godkänner i proposition 1989/90:90 avsnitt 14 angivna riktlinjer för resursförstärkningar för budgetåren 1991/92 och 1992/93,

32. beträffande *medelsanvisningen till Utredningar m.m.*

att riksdagen med bifall till dels proposition 1989/90:100 bil. 7, dels proposition 1989/90:90 avsnitt 14 till *Utredningar m.m.* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 33 340 000 kr.,

33. beträffande *ett forskningscentrum för barnfrågor*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So38,

res. 19 (fp)

34. beträffande *forskning om socialt handikappade barn*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So284,

35. beträffande *oberoende läkemedelsforskning*

att riksdagen avslår motion So40 yrkande 1,

res. 20 (mp)

36. beträffande *forskning om ofarliga tandbehandlingsmaterial m.m.*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:So410 yrkande 3, 1989/90:So416 yrkande 2, 1989/90:So435 yrkande 1, 1989/90:So439 yrkande 1, 1989/90:So475 yrkande 2 och 1989/90:So31 yrkande 1,

37. beträffande *ett tvärvetenskapligt forskningscentrum på tungmetallområdet*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:So410 yrkande 6, 1989/90:So455, 1989/90:So480, 1989/90:So537 yrkande 5 och 1989/90:So33 yrkande 3,

38. beträffande *behovet av gemensam nordisk forskning om amalgam m.m.*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So31 yrkande 2,

39. beträffande *forskning om etik i vården*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So33 yrkande 5,

40. beträffande *ett WHO-universitet i medicinsk teknologi*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So30 yrkande 1,

41. beträffande *en svensk medverkan i HUGO*

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

res. 21 (mp)

42. beträffande *den mykologiska sektionen vid SBL*

att riksdagen avslår motion 1989/90:So431,

43. beträffande *medelsanvisningen till SBL*

att riksdagen med bifall till dels proposition 1989/90:100 bil. 7,

dels proposition 1989/90:90 avsnitt 14 till *Statens bakteriologiska laboratorium: Centrallaboratorieuppgifter* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 42 947 000 kr.,

1989/90:SoU19

44. beträffande *nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad*

att riksdagen avslår motionerna 1989/90:So403 och 1989/90:So491.

Stockholm den 24 april 1990

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Bo Holmberg (s), Sten Svensson (m), Aina Westin (s), Ulla Tillander (c), Ingrid Andersson (s), Per Stenmarck (m), Johnny Ahlqvist (s), Rinaldo Karlsson (s), Ingegerd Anderlund (s), Ingrid Hemmingsson (m), Rosa Östh (c), Gudrun Schyman (vpk), Anita Stenberg (mp), Jan Andersson (s), Sinikka Bohlin (s) och Barbro Westerholm (fp).

Reservationer

1. Inrättandet av ett socialvetenskapligt forskningsråd (mom. 1)

Sten Svensson (m), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m) och Gudrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 10 som börjar med "Ett inlemmande" och slutar med "yrkandena 1 och 2" bort ha följande lydelse:

Den vetenskapliga kompetensen att bedöma relevansen hos social- och invandrapolitisk forskning är, som påpekas i motionerna, väl representerad i såväl de humanistisk-samhällsvetenskapliga som de medicinska forskningsråden. Utskottet delar därför uppfattningen i motionerna So36 (m) och So39 (vpk) att förslaget att inrätta ett nytt socialvetenskapligt forskningsråd bör avslås.

Vad utskottet anfört om befintliga forskningsråds ansvar för att stödja socialvetenskaplig forskning bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 1 bort hemställa:

1. beträffande *inrättandet av ett socialvetenskapligt forskningsråd*

dels att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:So36 yrkande 1, delvis, och 1989/90:So39 yrkande 1 avslår proposition-

ens förslag att delegationen för social forskning samt delegationen för invandrarforskning ombildas till ett socialvetenskapligt forskningsråd,
dels att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So36 yrkande 1, delvis, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Placeringen av det socialvetenskapliga forskningsrådet (mom. 2)

Under förutsättning av att reservation 1 inte vinner bifall

Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Rosa Östh (c) och Gudrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 10 som börjar med "Vilket departement" och på s. 16 slutar med "och So41 (c)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motionerna So33 (c) yrkande 1, So36 (m) yrkande 2 och So41 (c), att det nya socialvetenskapliga forskningsrådet bör inordnas bland övriga forskningsråd inom utbildningsdepartementets ansvarsområde. Riksdagen bör därför besluta att rådet inrättas under utbildningsdepartementet.

dels att utskottet under mom. 2 bort hemställa:

2. beträffande *placeringen av det socialvetenskapliga forskningsrådet*

att riksdagen med bifall till motionerna 1989/90:So33 yrkande 1, 1989/90:So36 yrkande 2 och 1989/90:So41 beslutar att det socialvetenskapliga forskningsrådet inrättas under utbildningsdepartementet,

3. Behovet av alkoholforskning (mom. 6)

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 15 som börjar med "Utskottet avstyrker också" och slutar med "av alkoholforskning" bort ha följande lydelse:

Det är angeläget att forskning om miljöfaktorernas betydelse för uppkomsten av alkoholproblem särskilt stimuleras. Utskottet delar uppfattningen i motion So321 (c) yrkande 11 att forskningsråden bör ges ytterligare anslag under en tidsperiod och särskilt prioritera epidemiologisk och klinisk forskning på detta fält.

Vad utskottet här anfört med anledning av motionen bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 6 bort hemställa:

6. beträffande *behovet av alkoholforskning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So321 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Forskning om alkoholmissbrukets familjesociala konsekvenser (mom. 7)

1989/90:SoU19

Daniel Tarschys (fp), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Rosa Östh (c) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 16 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "avstyrks således" bort ha följande lydelse:

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att forskning i det aktuella ämnet är mycket angelägen och att det därvid är särskilt viktigt att undersöka förhållandena för barn och ungdomar i missbrukarfamiljer. En sådan undersökning som föreslås i de nu aktuella motionerna bör därför genomföras och erforderliga resurser bör ställas till forskarnas förfogande för lösande av de föreslagna forskningsuppgifterna.

Vad utskottet nu anfört bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 7 bort hemställa:

7. beträffande forskning om alkoholmissbrukets familjesociala konsekvenser

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:So33 yrkande 2, delvis, 1989/90:So203 och 1989/90:So226 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

5. Forskning om kvinnors missbruk (mom. 10)

Ulla Tillander (c), Rosa Östh (c) och Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 17 som börjar med "Utskottet utgår" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Tillgängliga data visar att alkoholmissbruket hos kvinnor ökat, särskilt bland yngre kvinnor, och att kvinnor drabbas värre av alkoholskador än män. Kvinnor har i dessa sammanhang ett annat beteendemönster än män och deras problem är annorlunda. Utskottet vill därför framhålla behovet av särskilda insatser för kvinnliga alkoholmissbrukare. Inom forskningen måste forskning om unga kvinnors missbruk initieras.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion So323 (c) yrkande 5 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 10 bort hemställa:

10. beträffande forskning om kvinnors missbruk

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So323 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

6. En kartläggning av narkotikamissbrukets omfattning (mom. 12)

1989/90:SoU19

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 18 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "(fp) yrkande 3" bort ha följande lydelse:

En noggrann kartläggning av missbruksläget och utvecklingstendenserna på narkotikaområdet är en viktig förutsättning för snabba och ändamålsenliga åtgärder. Enligt utskottets uppfattning finns det emellertid många tecken som tyder på att det nuvarande rapporteringssystemet för narkotikamissbruk inte förmår att med precision redovisa det totala missbruket. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att en ny landsomfattande kartläggning av narkotikamissbruket bör göras, liknande den som genomfördes av UNO år 1979.

Vad utskottet här anfört med anledning av motionerna So279 (s) och So317 (fp) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 12 bort hemställa:

12. beträffande *en kartläggning av narkotikamissbrukets omfattning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:So279 och 1989/90:317 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Forskning om läkemedelsberoende (mom. 13)

Daniel Tarschys (fp), Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m), Rosa Östh (c), Anita Stenberg (mp) och Barbro Westerholm (fp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 19 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "(fp) yrkande 7" bort ha följande lydelse:

Läkemedelsutredningen har pekat på behovet av forskningsinsatser när det gäller läkemedelsmissbruk och läkemedelsberoende. Såsom framgått av den här lämnade redovisningen är det dock endast en mindre del av medlen för missbruksforskning som avsätts för forskning om läkemedelsberoende. Utskottet delar därför motionärernas uppfattning att forskning om läkemedelsberoende och behandling av läkemedelsmissbrukare bör stimuleras och stödjas av de olika forskningsråden.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion So517 (fp) yrkande 7 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 13 bort hemställa:

13. beträffande *forskning om läkemedelsberoende*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So517 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Forskning om psykisk ohälsa (mom. 14)

1989/90:SoU19

Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 20 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "(yrkande 6)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar motionärernas uppfattning att det för samhällstrygghetens och folkhälsans skull behövs en ökad forskning om den psykiska ohälsan i samhället. Sådan forskning bör bedrivas i tvärvetenskapliga projekt med medverkan från samhällsvetenskapliga, medicinska och beteendevetenskapliga forskare.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion So40 (mp) yrkande 6 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 14 bort hemställa:

14. beträffande *forskning om psykisk ohälsa*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So40 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

9. Förstärkning av allergiforskningen (mom. 15)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 22 som börjar med "Behovet av" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Förekomsten av astma och allergier har ökat kraftigt i industriländerna. Såsom påpekas i motion So35 (c) har hittills en mycket liten andel av forskningsmedlen på astma—allergiområdet gått till forskning om miljön, som dock kan antas vara huvudorsak till sjukdomsökningen. Utskottet anser därför att forskningsresurserna på astma—allergiområdet måste ges en kraftig förstärkning så att sambanden mellan miljö och allergier kan utredas närmare.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion So35 (c) bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 15 bort hemställa:

15. beträffande *förstärkning av allergiforskningen*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So35 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Aidsforskning (mom. 18)

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 23 som börjar med "Utskottet delar" och slutar med "(yrkandena 6 och 7, delvis)" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion So33 (c) att HIV-smitta och aids alltfjämt utgör ett hot mot folkhälsan. Det krävs därför ytterligare

satsningar på forskning på detta område inom ramen för det socialvetenskapliga forskningsrådet. Anslaget bör i detta syfte höjas med 1 milj.kr.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion So33 (c) yrkande 6 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet återkommer i det följande till behovet av ytterligare medel till forskningen på aidsområdet (se res. 17).

dels att utskottet under mom. 18 bort hemställa:

18. beträffande *aidsforskning*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So33 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

11. Forskning om demenssjukdomar (mom. 19)

Sten Svensson (m), Ulla Tillander (c), Per Stenmarck (m), Ingrid Hemmingsson (m) och Rosa Östh (c) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som på s. 24 börjar med "Utskottet delar" och på s. 25 slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Utskottet vidhåller sin tidigare uppfattning att det är mycket angeläget med en ökad forskning kring orsakerna till demens och andra åldersrelaterade sjukdomar samt om möjligheterna till behandling. Mot bakgrund av det ökande antalet människor i hög ålder och de särskilda problem som drabbar de demenssjuka och deras familjer är denna forskning viktig.

Vad utskottet här anfört om behovet av ökad forskning i fråga om demens och andra åldersrelaterade sjukdomar bör riksdagen med anledning av motionerna So201 (m) yrkande 11, So314 (c) yrkande 9 och So33 (c) yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Utskottet återkommer i det följande till behovet av ytterligare medel till forskningen om demens och andra åldersrelaterade sjukdomar (se res. 17).

dels att utskottet under mom. 19 bort hemställa:

19. beträffande *forskning om demenssjukdomar*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:So201 yrkande 11, 1989/90:So314 yrkande 9 och 1989/90:So33 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Hälsovetenskaplig forskning och forskning om äldre (mom. 20)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 25 som börjar med "I forskningspropositionen" och slutar med "yrkande 5" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion So40 (mp) att det är nödvändigt att satsa på hälsovetenskaplig forskning och forskning om äldre.

Genom detta slag av forskning bör kunna åstadkommas en långsiktig planering av förebyggande åtgärder och av den sociala välfärden samt förutsättningar skapas för att klara den s.k. sjukvårdskrisen.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion So40 (mp) yrkande 5 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 20 bort hemställa:

20. beträffande *hälsovetenskaplig forskning och forskning om äldre*

att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So40 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

13. Inriktningen av handikappforskningen (mom. 21)

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 26 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "yrkande 2, delvis" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla att handikappforskningen griper över många områden: medicinska, tekniska, ekonomiska, juridiska etc. Detta medför en risk för splittring av forskningen. Såsom betonas i motionerna So296 (c) yrkande 10 och So33 (c) är det därför viktigt att handikappforskningen bedrivs inom ramen för tvärvetenskapliga projekt. Det är också av betydelse att forskarna håller nära kontakt med de handikappade och deras organisationer samt med näringslivet.

Vad utskottet här anfört med anledning av motionerna So296 (c) yrkande 10 och So33 (c) yrkande 2, delvis, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 21 bort hemställa:

21. beträffande *inriktningen av handikappforskningen*

att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:So296 yrkande 10 och 1989/90:So33 yrkande 2, delvis, som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

14. Antalet forskartjänster resp. målsättningen för handikappforskningen (mom. 22 och 23)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 26 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "del (yrkande 4) bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion So40 (mp) att antalet forskartjänster som ägnas åt handikappforskningen måste hållas på minst samma nivå som för närvarande. Utskottet anser vidare, i likhet med motionärerna, att det inom handikappforskningen bör satsas resurser på att ta fram bostadsinredningsdetaljer, fordon, utbildningsutrustning, m.m. som kan fungera lika bra för handikappade som för barn och gamla.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion So40 (mp) yrkandena 3 och 4 bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 22 och 23 bort hemställa:

22. beträffande *antalet forskartjänster för handikappforskning* att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So40 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

23. beträffande *målsättningen för handikappforskning* att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So40 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

15. Invandrarforskningens tvärsektoriella roll (mom. 27)

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 30 som börjar med "Också utskottet" och slutar med "yrkande 2, delvis" bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som anförs i motionerna So33 (c) yrkande 2, delvis, och So34 (s) yrkande 1, vill utskottet understryka vikten av att invandrarforskningens tvärsektoriella roll bibehålls även efter det att invandrarforskningen förts över till det nya socialvetenskapliga forskningsrådet. Invandrarforskningen får alltså inte begränsas till att endast avse sociala frågor. Vad utskottet här anfört med anledning av de nu nämnda motionerna bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 27 bort hemställa:

27. beträffande *invandrarforskningens tvärsektoriella roll* att riksdagen med anledning av motionerna 1989/90:So33 yrkande 2, delvis, och 1989/90:So34 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

16. Forskning om förståelse av kulturer (mom. 29)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 31 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "avstyrks därför" bort ha följande lydelse:

Såsom påpekas i propositionen sker inte möten mellan olika kulturer alltid friktionsfritt. Det forskningsområde som tas upp i motion So40 (mp), förståelse av kulturer och som syftar till att förebygga rasism, religiös fanatism etc., framstår enligt utskottets mening som ett mycket angeläget fält, särskilt mot bakgrund av de spänningar i samhället som alltmer börjar växa fram. Sådan forskning bör därför stimuleras.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion So40 (mp) yrkande 2, bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 29 bort hemställa:

29. beträffande *forskning om förståelse av kulturer*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So40 yrkande 2
som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

17. Medelsanvisningen för det socialvetenskapliga forskningsrådet (mom. 30)

Under förutsättning av bifall till reservationerna 10 och 11

Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 31 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet" bort ha följande lydelse:

Till följd av vad utskottet ovan uttalat (se res. 10 och 11) om ökat stöd till aidsforskning och till forskning om demenssjukdomar och andra åldersrelaterade tillstånd bör riksdagen till anslaget anvisa 2 milj.kr. utöver vad regeringen föreslagit. Av höjningen bör 1 milj.kr. gå till aidsforskning och 1 milj.kr. till demensforskning.

dels att utskottet under mom. 30 bort hemställa:

30. beträffande *medelsanvisningen för det socialvetenskapliga forskningsrådet*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:So33 yrkande 7, med anledning av proposition 1989/90:90 avsnitt 14 p. 2 och med avslag på motion 1989/90:So39 yrkande 2 till *Socialvetenskapliga forskningsrådet* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 60 526 000 kr.

18. Medelsanvisningen för det socialvetenskapliga forskningsrådet (mom. 30)

Under förutsättning av bifall till reservation 1

Gudrun Schyman (vpk) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 31 som börjar med "Utskottet tillstyrker" och slutar med "humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet" bort ha följande lydelse:

Utskottet har i det föregående avstyrkt bifall till regeringens förslag att inrätta ett nytt socialvetenskapligt forskningsråd. De medel som i propositionen föreslagits till anslaget för detta råd bör i stället överföras till det humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådet.

dels att utskottet under mom. 30 bort hemställa:

30. beträffande *medelsanvisningen för det socialvetenskapliga forskningsrådet*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:So39 yrkande 2, med avslag på proposition 1989/90:90 avsnitt 14 p. 2 och med avslag på motion 1989/90:So33 yrkande 7 beslutar att, utöver vad som föreslagits i utbildningsutskottets betänkande 1989/90:

19. Ett forskningscentrum för barnfrågor (mom. 33)

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande på s. 32 som börjar med "Tema barn" och slutar med "So38 (fp)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att det finns ett stort behov av förbättrade kunskaper om barns livsvillkor och lämplig utformning av samhällets insatser för barn och ungdom. Särskilt gäller detta de socialt utsatta barnen, för vilka samhället måste ta ett särskilt ansvar. Den temaforskning om barn som bedrivs vid universitetet i Linköping är säkert värdefull, men utskottet finner det osäkert om forskningsområdet där — i konkurrens med annan temaforskning — tilldelas tillräckliga resurser. De i motionen angivna alternativen till organisation av forskningen om barns livsvillkor bör därför övervägas.

Vad utskottet här anfört med anledning av motion So38 (fp) bör ges regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 33 bort hemställa:

33. *beträffande ett forskningscentrum för barnfrågor*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So38 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

20. Oberoende läkemedelsforskning (mom. 35)

Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som på s. 33 börjar med "Utskottet konstaterar" och på s. 34 slutar med "därmed motionen" bort ha följande lydelse:

Utskottet delar uppfattningen i motion So40 (mp) yrkande 1 att den oberoende forskningen på läkemedelsområdet bör förstärkas och att läkemedelsindustrins egen forskning bör minska. Regeringen bör därför lägga fram förslag om hur den oberoende forskningen inom detta område kan förstärkas.

Vad utskottet här anfört med anledning av motionen bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 35 bort hemställa:

35. *beträffande oberoende läkemedelsforskning*
att riksdagen med anledning av motion 1989/90:So40 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Anita Stenberg (mp) anser

dels att det avsnitt i utskottets betänkande som på s. 39 börjar med "HUGO-projektet" och på s. 40 slutar med "regeringen till känna" bort utgå,

dels att vad utskottet hemställt under mom. 41 bort utgå.

Särskilda yttranden

1. Behovet av folkhälsoforskning (mom. 3)

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anför:

Vi har i motion 1989/90:So459 lagt fram ett förslag om inrättande av ett folkhälsoinstitut för befrämjande av en god hälsa. Ett sådant statens institut för folkhälsan skulle på riksnivå vara ansvarigt för kartläggning av ohälsa och dess orsaker. Institutet skulle bl.a. ha ansvar för ett nytt forskningsområde, preventionsforskning, vilket är att betrakta som ett tvärvetenskapligt forskningsområde omfattande såväl medicinsk som samhällsvetenskaplig, beteendevetenskaplig och socialantropologisk forskning.

Motionen kommer att behandlas av utskottet i ett senare betänkande om olika hälso- och sjukvårdsfrågor.

2. Forskning om demenssjukdomar (mom. 19)

Daniel Tarschys och Barbro Westerholm (båda fp) anför:

Vi vill erinra om att vi i en motion som bereds av utbildningsutskottet har föreslagit att anslaget till MFR för stöd till demensforskning ökas med 10 milj.kr., dvs. med 9 milj.kr. utöver regeringens förslag.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Proposition 1989/90:100 bil. 7	2
Proposition 1989/90:90	2
Motioner	2
Motioner väckta med anledning av proposition 1989/90:90	2
Motioner väckta under den allmänna motionstiden 1990	5
Utskottet	8
Ett nytt socialvetenskapligt forskningsråd	8
Folkhälsoforskning	11
En ny levnadsnivåundersökning	12
Missbruksforskning	13
Forskning om psykisk ohälsa	19
Allergiforskning	20
Aidsforskning	22
Äldreforskning	23
Handikappforskning	25
Invandrarforskning	29
Forskning om barn	31
Läkemedelsforskning	33
Forskning om amalgam och andra dentalmaterial	34
Forskning om etik i vården	37
Medicinsk teknologi	39
HUGO-projektet (Human Genome Organization)	39
Verksamheten vid Statens bakteriologiska laborato- rium, SBL	40
Nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad, NUU	41
Hemställan	42
Reservationer	45
Särskilda yttranden	55